

Članki in prispevki

UDK 37:050(497.4)(091)
1.02 Pregledni znanstveni članek
Prejeto: 29. 3. 2017

Tatjana Hojan*

Ob petdesetem letniku *On the fiftieth anniversary*

Izvleček

Članek opisuje razvoj zbornika in nato revije v petdesetih letih, od leta 1964, ko so ga začeli izdajati šolski muzeji v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu pa do revije Šolska kronika, ki jo izdaja Slovenski šolski muzej od leta 1992 dalje. Opisuje posamezne rubrike v zborniku: zgodovino šolstva posameznih narodov, biografije zaslužnih šolnikov, poročila o delu šolskih muzejev, bibliografije zgodovine šolstva v posameznih republikah ter posebej obravnava tematske številke.

Abstract

The article talks about the development of what started off as a collection of papers and then in the 1950s became a journal, and then from 1964, when it began to be published by school museums in Ljubljana, Zagreb and Belgrade, and finally the journal Šolska kronika (School Chronicle), published since 1992 by the Slovenian School Museum. The article contains a description of individual sections of the publication: the history of schooling in individual nations, biographies of important teachers, reports about the work of school museums, and bibliographies of the history of schooling in individual republics; it also pays special attention to themed issues.

Ključne besede: Šolska kronika, zgodovina šolstva, šolski muzeji, biografije pedagogov

Key words: Šolska kronika, history of schooling, school museums, biographies of teachers

Uvod

Pričujoča številka revije Šolska kronika obeležuje jubilejni petdeseti letnik od začetka njenega izhajanja. Od leta 1964 do današnjih dni je nosila šest različnih naslovov, zvrstilo pa se je deset urednikov rednih in šest urednikov tematskih

* Tatjana Hojan, prof. slo. jezika, bibliotekarska svetovalka SŠM v p., Ljubljana, e-pošta: tatjana.hojan@gmail.com

številke. Poleg rednih številke, ki se ukvarjajo z vprašanji šolske zgodovine, od leta 2002 izhajajo tudi tematske številke, posvečene določeni temi s področja šolstva. Revija Šolska kronika je oblikovala in še vedno oblikuje enega od mostov med Slovenskim šolskim muzejem in (zainteresirano) javnostjo. Vsa raziskovanja, odkritja in preučevanja zgodovine šolstva in vzgoje se iz muzeja po Šolski kroniki prenašajo v svet. To pa je za muzej izrednega pomena, saj tudi na ta način, sicer kot hranitelj preteklosti, aktivno nastopa v procesu izobraževanja. Poseben pomen ima revija tudi za sam muzej, saj objavlja letna poročila o delu in dogodkih v zavodu. Prispevek je pregled vseh letnikov, ki so do sedaj izšli, in jih predstavlja po vsebinskih sklopih.

Sekcija šolsko-pedagoških muzejev Zveze muzejskih društev Jugoslavije je bila ustanovljena 4. decembra 1961 v Zagrebu in bila potrjena na petem kongresu te zveze 17. in 18. aprila 1962 v Banja Luki. Organizirala je izdajanje strokovne revije, ki so jo ustanovili predstavniki muzejev 19. junija 1963 na Sljemenu pri Zagrebu. V začetku leta 1964 je bil sprejet tudi Pravilnik o izdajanju Zbornika za historiju školstva i prosvjete.

Zbornik je imel petnajst številke naslov Zbornik za historiju školstva i prosvjete, od leta 1983 dalje pa Zbornik za povijest školstva i prosvjete – za zgodovino šolstva in prosvete – za istoriju školstva i prosvete. Številka 24 leta 1991 ima naslov Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete – za povijest školstva i prosvjete. Številka 25 leta 1992 ima naslov Zbornik za zgodovina šolstva – Šolska kronika, od tega leta do 2007 Šolska kronika: zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje, glasilo Slovenskega šolskega muzeja, od 2008 dalje pa Šolska kronika: revija za zgodovino šolstva in vzgoje.

Od začetka do leta 1980 je Zbornik izhajal v Zagrebu, od tega leta dalje v Ljubljani, razen številke 24 leta 1991, ki ima kraj izida Ljubljana in Zagreb. Takrat sta v zborniku sodelovala samo šolska muzeja v Ljubljani in Zagrebu.

Izšel ni v letih 1966, 1972 in 1976. Peta številka je združevala leti 1969 in 1970, sedma pa leti 1972 in 1973.

Zbornik je izhajal v vseh jugoslovanskih jezikih. Vsebina zbornika je bila sprva v angleščini in ruščini, nato tudi v nemščini in francoščini. Od leta 1975 dalje pa je bil pri vsakem večjem članku povzetek v angleščini, francoščini ali nemščini. Izvlečki člankov so bili objavljeni od leta 1988.

Šolska kronika je od leta 1999 dalje imela dve številki, od leta 2013 pa tri. Vsi prispevki so bili v slovenščini. Naslov revije in kazalo sta bila tudi v angleščini in nemščini, povzetki člankov pa v nemščini, angleščini ali italijanščini. Od leta 2000 dalje so bili izvlečki člankov v slovenščini in angleščini.

Prvi dve leti so Zbornik financirali vsi trije jugoslovanski šolski muzeji. Naslednja leta so izhajali s pomočjo Republičke samoupravne zajednice za naučni rad SR Srbije, Raziskovalne skupnosti Slovenije, USIZa za kulturo grada Zagreba in Saveza SIZ-ova odgoja i osnovnog obrazovanja SR Hrvatske i USIZ-a odgoja i osnovnog obrazovanja grada Zagreba. Pri deveti številki je sodeloval tudi Savjet za naučni rad SR Crne Gore. Zbornik leta 1991 so sofinancirali Ministrstvo za raziskovanje in tehnologijo R Slovenije in Ministarstvo prosvjete i kulture R Hrvatske.

Šolsko kroniko sta od 1992 do 1995 sofinancirali Ministrstvo za znanost in tehnologijo R Slovenije in Ministrstvo za šolstvo in šport R Slovenije, 1996 se jima je pridružilo še Ministrstvo za kulturo R Slovenije. Leta 1997 je revijo sofinanciralo Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije, 1998 skupaj z Ministrstvom za znanost in tehnologijo. Leta 1999 in 2000 se jima je pridružila tudi Mestna občina Ljubljana, oddelek za kulturo in raziskovalno dejavnost.

Izdajatelju Slovenskemu šolskemu muzeju se je leta 2001 pridružila tudi Zveza zgodovinskih društev Slovenije. Tega leta sta bila sofinancerja Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport R Slovenije in Ministrstvo za kulturo R Slovenije. Leta 2002 sta revijo sofinancirali Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport R Slovenije in Mestna občina Ljubljana, oddelek za kulturno in raziskovalno dejavnost. Leta 2003 in 2004 jo je sofinanciralo le Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport R Slovenije, leta 2005 se mu je pridružila Agencija za raziskovalno dejavnost R Slovenije. Leta 2008 jo je sofinanciralo Ministrstvo za šolstvo in šport, leta 2009 skupaj z Javno agencijo za raziskovalno dejavnost RS. Ta dva sofinancerja sta ostala do sedaj, le ministrstvo je spreminjalo naslov. Ministrstvo se je leta 2012 preimenovalo v Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, 2013 pa spet v Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Vsebina revije je bila v osnovi ves čas podobna. Razporejena je bila v članke in razprave, manjše prispevke iz dela šolskih muzejev, ocen in kritik ter bibliografijo. Sčasoma se je vsebina dopolnila še z nekrologi, kroniko, jubileji in spomini.

Uredništvo

Od 1964 do 1987 je bil glavni urednik zbornika dr. Dragutin Franković, od leta 1964 do 1980 pa odgovorni in tehnični urednik Branko Pleše. Leta 1981 je postala odgovorna urednica Slavica Pavlič, ki je bila od 1982 do 1991 glavna urednica. V letih 1988 in 1989 je bil odgovorni urednik Svetozar Gačič, 1990 in 1991 pa mag. Viktorija Durbešić.

Leta 1992 je pričela izhajati Šolska kronika. Urejali so jo sodelavci Slovenskega šolskega muzeja. Glavni uredniki so bili: Slavica Pavlič, Branko Šuštar, Mateja Ribarič, Marjetka Balkovec Debevec in Anton Arko. Odgovorna urednica je bila Marjetka Balkovec Debevec. Tehnični uredniki so bili: Jože Ciperle, Mateja Ribarič s pomočnico Marjeto Demšar, Stane Okoliš in Ksenija Guzej; odgovorni urednik, odgovorna oseba izdajatelja so bili dr. Andrej Vovko, mag. Branko Šuštar in mag. Stane Okoliš. Tematski številki pa sta uredila Marko Ljubič in Valentina Tominec.

Uredniški uvodi

Dr. Dragutin Franković je napisal največ uvodnikov. V prvi številki leta 1964 odgovarja na naslednja vprašanja. Zakaj Zbornik? Kakšen pomen ima? Kdo ga izdaja? Napisal je, da je zgodovina pedagogike pri nas ena najmanj razvitih vej

pedagogike. Navedel je vsebino Zbornika, pozval pedagoge k sodelovanju in upal, da bo zbornik izhajal večkrat na leto.

Leta 1977 je ob desetletnici zbornika napisal, da smo lahko zadovoljni, da je v 13 letih izšel desetkrat. Sodelavcev je zdaj 82, tematika zbornika pa sega od 16. stoletja dalje. Zdaj zgodovina pedagogike ni več slabo razvita, ker je zelo napredovala. Največ zaslug za to pa imajo jugoslovanski šolski muzeji.

Ob Titovi smrti leta 1980 je zapisal, da ima Tito velike zasluge na področju šolstva in citiral odlomke iz njegovih govorov.

Leta 1981 je ob 40. obletnici vstaje zapisal, da je treba zgodovino pedagogike od leta 1941 stalno širiti z novimi raziskavami in z njimi seznanjati nove generacije.

Leta 1985 je napisal obsežen uvod ob 40. obletnici zmage nad fašizmom. Po vojni je šolanje doseglo velike rezultate, ki jih je treba še nadgrajevati s samoupravljanjem.

Ob dvajsetem zvezku zbornika je opisal njegove začetke, vsebino in upanje, da bodo dosedANJI sodelavci še naprej sodelovali in pridobili tudi nove.

Slavica Pavlič je leta 1992 objavila kratek zapis Ob srebrnem jubileju. Predstavila je začetek zbornika, ki je s 25. številko postal samo slovenski z naslovom Šolska kronika. K sodelovanju je povabila med drugimi tudi mlade raziskovalce v zgodovinskih krožkih.

Leta 1993 je glavni urednik Branko Šuštar objavil, da je prišlo v revijo že kar nekaj raziskovalnih nalog, in vabil k sodelovanju tudi učitelje in upokojene pedagoge. Šolska kronika bo objavljala njihove spomine in gradivo, ki bo koristilo pri delu v šolah.

Mateja Ribarič je leta 1996 v uvodniku ugotovila, da se je krog sodelavcev revije zelo razširil, in predstavila nadaljnje smernice revije.

Ista urednica je v uvodu leta 1998 pisala predvsem o stoletnici Slovenskega šolskega muzeja in njegovih prireditvah ter vsebini te tematske številke.

V prvi številki leta 2003 je odgovorna urednica Marjetka Balkovec Debevec opisala uredništvo revije v zadnjih dvanajstih letih, izdajateljsko pot in njeno financiranje. Omenila je tudi vsebino revije z nekaterimi novimi rubrikami.

Tematske številke

Tematske številke revije se razlikujejo po tem, da so nekatere v celoti posvečene določeni temi, druge pa le delno in so v isti reviji tudi druge rubrike.

Zbornik, ki je izšel leta 1975, ima na prvi strani opombo, da je izšel ob 30. obletnici osvoboditve. Vendar je v skladu s to opombo le prvi članek dr. Mihajla Ogrizovića o šolstvu in prosveti na osvobojenem ozemlju Jugoslavije.¹

V uvodu k Zborniku leta 1984 je urednica Slavica Pavlič zapisala, da je uredniški odbor na seji sklenil, da bodo razprave in članki v posameznih številkah

¹ Mihajlo Ogrizović: Školstvo i prosvjeta u toku NOB-e na oslobođenom teritoriju Jugoslavije. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1975, IX, str. 5–18.

tematski, kar pomeni, da bodo prikazovali razvoj šolstva in pedagogike v Jugoslaviji. Tokratna številka je bila tako posvečena razvoju predšolskih ustanov. Članki so obravnavali predšolsko vzgojo na Hrvaškem, Sloveniji, Črni gori, na Kosovem, posebej pa še v Karlovcu in Novem Pazariju.² Nadaljevalo se je tudi v naslednjem letu, ko so obravnavali predšolske ustanove v Srbiji, Makedoniji in v Sarajevu.

Šolska kronika 1995 je imela na straneh 7 do 42 članke s tematiko Šola in zbirateljstvo, ki so obravnavali šolske zbirke na šolah in razstave na njih.³

Leta 1996 je bila glavna tema Muzeji in šole, ki jo je obravnavalo deset avtoric.⁴

Za tematsko številko lahko štejemo tudi Šolsko kroniko, ki je izšla ob stoletnici Slovenskega šolskega muzeja leta 1998, čeprav ni bila kot taka posebej označena. Gradivo ob tem jubileju obsega kar tri četrtine revije. Vsebuje rubrike: Sto let Slovenskega šolskega muzeja, Šolski muzeji v Evropi, Šolstvo na prelomu stoletja v Sloveniji in Šolstvo na prelomu stoletja v Evropi.⁵

Tudi v prvi številki leta 1999 je Šolska kronika objavila v rubriki Spomini na šolo s srečanja ob stoletnici muzeja 13 prispevkov, kjer so avtorji objavili svoje spomine na poučevanje.⁶

Podobni sta bili tudi obe številki Šolske kronike leta 2000. Na prvi strani prve številke je napisano: 450 let prve slovenske knjige. Prvi članek v reviji je napisal dr. Tadej Vidmar, in sicer o protestantskih deželnih šolah.⁷

V drugi številki je napisano na prvi strani: 200 let Prešernovega rojstva. S Prešernom so povezani trije članki, prvi je o njegovem šolanju, drugi o šolstvu na Ribniškem v Prešernovem času in Prešeren v slovenskih berilih od 1941 leta dalje.⁸

Prva prava tematska številka je št. 2 leta 2002 z naslovom Ostankov zbornik. Gradivo o njem obsega dve tretjini številke. Številka je bila pripravljena ob stoti obletnici njegovega rojstva in razstavi o njem. V prispevkih je opisano njegovo delovanje na šolah v Sodražici, Vodica, Zgodnji Šiški, na Ministrstvu za prosveto LRS in v Slovenskem šolskem muzeju. Slede zapisi o njegovem delovanju pri Sokolu, Družbi sv. Cirila in Metoda in Sindikatu prosvetnih delavcev. Opisano je tudi njegovo delo pri zbiranju podatkov o zgodovini šolstva in stikih s šolskimi muzeji v Jugoslaviji. Posebno poglavje je posvečeno spominom posameznikov nanj.⁹

Naslednje leto je izšla tematska številka, ki je v celoti posvečena temi o kaznih in nagradah v šoli. O tej temi je bila pripravljena v Slovenskem šolskem muzeju

2 Iz zgodovine predšolske vzgoje v Jugoslaviji. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1984, XVII, str. 3–87.

3 Šola in zbirateljstvo. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 7–42.

4 Muzeji in šole. Šolska kronika. Ljubljana, 1996, 5 (XXIX), str. 9–54.

5 Sto let Slovenskega šolskega muzeja. Šolska kronika. Ljubljana, 1998, 7 (XXXI), str. 11–230.

6 Spomini na šolo s srečanja ob stoletnici muzeja. Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 1, 8 (XXXII), str. 89–145.

7 Tadej Vidmar: »Obena deshela, ne mjesto ne gmajna, ne mogo pres shul...« Usoda protestantskih deželnih šol v Ljubljani, Celovcu in Gradcu. Šolska kronika. Ljubljana, 2000, št. 1, 9 (XXXI-II), str. 9–27.

8 Prešeren in šolstvo. Šolska kronika. Ljubljana, 2000, št. 2, 9 (XXXIII), str. 201–239.

9 Srečanje in razstava ob stoletnici rojstva Franceta Ostanka. Šolska kronika: zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje: Ostankov zbornik. Ljubljana, 2002, št. 2, 11 (XXXV), str. 207–342.

razstava in njenemu odprtju je posvečen uvod v to številko revije. Slede zgodovinski pregled šolske zakonodaje, ki je opisovala kazni v osnovni šoli, zakonsko predpisane kazni v gimnazijah in članke v pedagoških revijah. Zatem sledijo članki o pomenu pedagoške kazni, kazni v sodobni šoli in vzgojnih ukrepih.¹⁰

Velik del druge številke revije leta 2004 je bil posvečen begunskemu šolstvu v slovenski zgodovini. 23. oktobra 2003 je Slovenski šolski muzej organiziral pogovor o tem vprašanju. Avtorji prispevkov so govorili o begunstvu med prvo svetovno vojno, šolah v Avstriji, šolskih knjigah v begunskih taboriščih po drugi svetovni vojni in obnovi tržaških slovenskih šol po drugi svetovni vojni.¹¹

Tematska številka ob desetletnici mature v samostojni Sloveniji je v celoti posvečena tej temi. V njej je opisan zgodovinski razvoj mature na Slovenskem od 1849 dalje, objavljeni so članki strokovnjakov in sodelavcev pri maturi, opis šeg in navad maturantov z maturantsko parado in plesom. Sledijo spomini maturantov iz obdobja 1995–2005 in kronologija razvoja splošne mature.¹²

Vsa številka je bila posvečena tudi jubileju upokojene ravnateljice Slovenskega šolskega muzeja Slavice Pavlič ob njeni 75-letnici. 22. septembra 2004 so v muzeju pripravili Jesenske pogovore o zgodovini šolstva in o muzealstvu. Na njih je sodelovalo 26 avtoric in avtorjev (muzealcev, arhivarjev, pedagogov in raziskovalcev šolske zgodovine), katerih prispevki so objavljeni v posebni številki. Na srečanju so si sledile teme, povezane z zgodovino šolstva v Idriji, otroški vrtci, šole, stavbe in šolstvo ter učitelji, knjige, knjižnice in razstave. Pogovore so sklenili prispevki, ki so obravnavali šolstvo od medvojnega do sodobnega. Posamezni prispevki so bili objavljeni še v naslednjih številkah Šolske kronike.¹³

Posebna številka Šolske kronike je izšla ob razstavi Učitelj v novi družbeni stvarnosti med 1945 in 1963. Imela je dva dela. V prvem delu so bili članki, ki so prikazali položaj učiteljstva, ki se je po vojni znašel v novem idejno-političnem sistemu. Poleg učnih načrtov za pouk zgodovine in vloge glasila Prosvetni delavec jih je nekaj obravnavalo tudi položaj vernih učiteljev. Drugi del številke pa je obsegal življenjske zgodbe učiteljstva po letu 1945.¹⁴

Tematska številka je izšla tudi ob razstavi Protestantsko šolstvo na Slovenskem. Predstavljeni so bili vsi panoji na razstavi, nato pa članki o protestantskem šolstvu, Trubarjevi Cerkovni ordningi, šolskih redih v 16. stoletju, Trubarju v učbenikih za pouk slovenščine in pedagoških glasilih in pedagoški dejavnosti Štefana Küzmiča.¹⁵

10 Zbornik ob razstavi Stara šola novo tepe. Šolska kronika. Ljubljana, 2003, št. 2, 12 (XXXVI), str. 181–396.

11 Pogovor o begunskem šolstvu v slovenski zgodovini. Šolska kronika, 2004, št. 2, 13 (XXXVII), str. 293–360.

12 Zbornik ob razstavi matura X let: ob deseti obletnici splošne mature 1994/95–2004/05. Šolska kronika. Ljubljana, 2005, št. 2, 14 (XXXVIII), str. 211–455.

13 Zbornik prispevkov ob 75 letnici prof. Slavice Pavlič. Šolska kronika. Ljubljana, 2006, št. 1, 15 (XXXIX), str. 11–232.

14 Učitelj v novi družbeni stvarnosti med 1945 in 1963. Šolska kronika. Ljubljana, 2008, št. 2, 17 (XLI), str. 205–566.

15 Protestantsko šolstvo na Slovenskem. Šolska kronika. Ljubljana, 2009, št. 2, str. 267–436.

Podobno je zasnovana tudi tematska številka ob razstavi Šolski radio skozi čas. Predstavljenih je 15 panojev z razstave, nato sledijo članki o zgodovini šolskega radia, tehničnem razvoju radia in sodobni radijski tehniki. Nato sledijo spominski zapisi o radijski šoli in posameznih šolskih radijih.¹⁶

Leta 2011 je bila tematska številka Šolske kronike posvečena oblačilom učencev in učiteljev skozi čas. V uvodu je avtorica razstave mag. Marjetka Balkovec Debevec opisala razstavi, ki ju je doslej muzej pripravil o tej temi. Posebej je predstavljen tudi govor tega leta umrlega pesnika Toneta Pavčka, ki je to razstavo 18. maja 2009 tudi odprl. Sledijo zgodovinski pregledi o oblačenju učiteljstva, šolskih uniformah ter izobraževanju za poklic šivilje. Na koncu sledi pregled, kako muzeji v Evropi ter v Srbiji in na Hrvaškem predstavljajo obleko v šoli.¹⁷

Leta 2013 je tematska številka posvečena šolskim zvezkom. Avtor razstave dr. Branko Šuštar je v uvodu zapisal, da je pobudo za razstavo v Slovenskem šolskem muzeju dala italijanska univerza Macerata, ki je pripravila simpozij o šolskih zvezkih in izdala o tem tudi publikacijo.

Zatem so predstavljeni panoji na razstavi, ki je bila odprta 24. novembra 2011. Sledi zgodovinski pregled podobe otrok in otroštva v šolskih zvezkih med letoma 1850 in 2000, nato pa šolski zvezki v posameznih ustanovah, muzejih in arhivih. Predstavljeni so bili tudi šolski zvezki v pedagoških revijah, posebej šolski zvezki Primorske in Prekmurja, nato pa še šolski zvezki v nekaterih drugih slovanskih državah.¹⁸

Enaindvajsetega novembra 2012 je bila v Slovenskem šolskem muzeju odprta razstava o pisalih in temu je sledila tudi tematska številka. Avtor razstave, kustos Marko Ljubič je v uvodu podal zgodovinski razvoj pisal in predstavil posamezne panoje na razstavi. Objavljena sta tudi oba nagovora ob tej razstavi: Vide Koporc Sedej, sekretarke na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in kulturo, ter legende slovenskega stripa, animatorja in ilustratorja Mikija Mustra. Sledijo prispevki, ki so bili predstavljeni na simpoziju o zgodovini pisal in pisanja, ki ga je muzej organiziral v novembru 2013. To so prispevki o razvoju pisal in lepopisa na Slovenskem, pisala v pedagoških glasilih in prvih berilih in čitankah ter sprejemanju levičnosti v šoli.¹⁹

Naslednja tematska številka je izšla ob razstavi o šolskem vrtu, ki jo je muzej pripravil 20. novembra 2014. Avtorica razstave Mateja Ribarič, muzejska svetovalka, je v uvodnem članku predstavila zgodovino šolskih vrtov v posameznih obdobjih ter panoje na razstavi. Številka ima dve poglavji: Šolski vrt včeraj in Šolski vrt danes. V prvem so predstavljeni nekateri pomembni učitelji, ki so pisali o šolskem vrtu, posamezne šole, pa tudi šolski vrtovi na Hrvaškem, v ameriški javni

16 Šolski radio skozi čas. Šolska kronika. Ljubljana, 2009, št. 2, 19 (XLIII), str. 217–411.

17 Kaj naj oblečem za v šolo? Razstava o oblačilnem videzu učencev in učiteljev skozi čas. Šolska kronika. Ljubljana, 2011, št. 2, 20 (XLVI), str. 265–551.

18 Šolski zvezki kot zgodovinski vir. Šolska kronika. Ljubljana, 2013, št. 1–2, 22 (XLVI), str. 11–397.

19 »Pišem, torej sem!« Šolska pisala in opismenjevanje skozi čas. Šolska kronika. Ljubljana, 2014, št. 3, 23 (XLVII), str. 261–330.

šoli in Boliviji. Prvi del se zaključuje z intervjujem s profesorico Marijo Bavdaž, ki je o šolskih vrtovih že veliko pisala in ga v Idriji tudi uredila.

Drugi del številke zavzemajo članki o šolskem vrtu danes, o njegovem načrtovanju in oblikovanju, vključitvi vrta v pouk naravoslovja in tehnike, ekovrtovih v vrtcih in sadjarski kulturi v šolskih vrtovih.²⁰

Zadnja tematska številka je nastala ob razstavi o latinščini, ki je bila v šolskem muzeju odprta 28. maja 2015. Avtor razstave, kustos Anton Arko je napisal uvod k številki in jo predstavil. Razstava je obravnavala zgodovino pouka latinščine v javni osnovni šoli od leta 1958 dalje. V člankih so avtorji pisali o pouku latinščine do leta 1959, o znanih profesorjih latinščine, o smiselnosti latinščine in latinščini v digitalnem svetu. Predstavljen je tudi prevod dr. Jožeta Lovrenčiča Ovidijeve Metamorfoze 14. Drugi del tematske številke pa so spomini na pouk latinščine na posameznih šolah.²¹

Zgodovina šolstva

Splošno o raziskovanju šolske zgodovine je pisala mag. Majda Cencič. Predstavila je značilnosti in opredelitve zgodovinskih raziskav, ki se od drugih močno razlikujejo.²²

Dr. Mihajlo Ogrizović je opisal razvoj šolstva v Jugoslaviji v dveh razpravah. V prvi je obravnaval šolstvo v obdobju od 1918 do 1941, ki ga je razdelil na dve poglavji. V prvem je opisal šolstvo do leta 1929 in v drugem od 1929, ko je izšel Zakon o narodnih šolah do začetka druge svetovne vojne.²³

V drugi razpravi je obravnaval obdobje od leta 1945 do 1965, ki je prav tako razdeljeno v dva dela, prvi med letoma 1945 in 1950, drugi med 1950 in 1965. V prvem so ustvarili podlago socialističnega razvoja in nove ideje v političnem in kulturnem razvoju države, v drugem pa se je ta proces nadaljeval in v zvezi z njim tudi družbeni razvoj. Obravnaval je vse stopnje šolanja od predšolske vzgoje do izobraževanja odraslih in delo učiteljskih društev.²⁴

Jože Ciperle je obravnaval zgodovinski razvoj in problematiko šolskih spričeval v Jugoslaviji. Razvoj je potekal pri raznih narodih različno, šele z zakonom iz leta 1929 je bilo uvedeno enotno ocenjevanje in oblika spričeval.²⁵

20 Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri. Šolska kronika. Ljubljana, 2015, št. 3, 24 (XLVIII), str. 261–572.

21 Lingua latina. Razstava o latinščini v javni osnovni šoli 1958–2015. Šolska kronika. Ljubljana, 2016, št. 1–2, 25 (XLIX), str. 3–292.

22 Majda Cencič: Raziskovanje šolske zgodovine. Šolska kronika. Ljubljana, 1993, 2 (XXVI), str. 13–18.

23 Mihajlo Ogrizović: Razvitak školstva i pedagogije u Jugoslaviji od god. 1918. do god. 1941. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1977, X, str. 9–24.

24 Mihajlo Ogrizović: Školstvo i prosvjeta u socijalističkoj Jugoslaviji. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1978, XI, str. 15–40.

25 Jože Ciperle: Šolsko spričevalo v Jugoslaviji – zgodovinski razvoj in sedanja problematika. Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana-Zagreb, 1991, XXIV, str. 31–40.

Milan Mirković je pisal o šolski reformi leta 1958, ki je pomenila številne spremembe v jugoslovanskem šolstvu. V članku opozarja na številna dopolnila k tej reformi in na probleme, ki jih bo treba še rešiti.²⁶

Ivan Dumbovič, Slavica Pavlič, Svetomir Gačić in Hajrudin Količi so objavili popis doktorskih disertacij s področja zgodovine šolstva v posameznih republikah.²⁷

Slovenija

Prispevek, ki zajema najstarejše gradivo o zgodovini slovenskega šolstva, je napisal dr. Teodor Domej. Gre za načrt za organizacijo šolstva v vojvodini Kranjski iz leta 1754, ki ga je izdelal Johann Joseph pl. Hoffmann.²⁸

Dva članka obravnavata šolske sisteme na Slovenskem. Prvi obsega obdobje med letoma 1774 in 1963,²⁹ drugi pa šolske sisteme v 20. stoletju. Slednji je s tabelami označil šolske sisteme po letih 1870, 1930 in 1960.³⁰

Miro Lužnik je opisal šolsko mrežo na Slovenskem, gostoto in razporejenost šol od osnovnih, srednjih, glasbenih do univerze in jih primerjal v posameznih obdobjih.³¹

Dr. Vlado Schmidt je v razpravi obravnaval šolstvo na Slovenskem med letoma 1848 in 1851. Opisal je Osnutek temeljnih načel javnega pouka v Avstriji, ki ga je izdelala komisija za šolsko reformo po revoluciji leta 1848. Za tem obravnava odnos med državo in Cerkvijo, vlogo učiteljstva, slovenščino v šoli, gimnazije in realke ter prizadevanja za ustanovitev univerze v Ljubljani.³²

Gvido Stres je opisal nižje šolstvo na Slovenskem od najstarejših začetkov do leta 1868, pri tem pa se je omejil predvsem na južno Štajersko.³³

Slavica Pavlič je pisala o osnovni šoli od zakona leta 1869 do prve svetovne vojne. Članek je opremila s statističnimi podatki in učnimi načrti.³⁴

26 Milan Mirković: Školska reforma od 1958. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1975, IX, str. 19–27.

27 Popis obranjenih disertacija s područja historije školstva i pedagogije u SR Hrvatskoj, SR Srbiji, SR Makedoniji, SR Sloveniji, SR Bosni i Hercegovini, SAP Kosovo i SAP Vojvodini. – Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1980, XIII, str. 127–138.

28 Teodor Domej: Načrt za organizacijo šolstva v vojvodini Kranjski iz leta 1754. Šolska kronika. Ljubljana, 2015, št. 1–2, 24 (XLVIII), str. 7–24.

29 France Ostanek: Šolski sistemi na Slovenskem v obdobju 1774 do 1963. Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 1, b (XXXII), str. 51–72.

30 Aleš Gabrič: Šolski sistemi na Slovenskem v 20. stoletju. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, št. 2, 10 (XXXIV), 236–250.

31 Miro Lužnik: Šolska mreža na Slovenskem. Šolska kronika. Ljubljana, 2000, št. 2, 9 (XXXIII), str. 241–253.

32 Vlado Schmidt: Šolstvo na Slovenskem v buržoaznodemokratski revoluciji (1848–1851). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1964, I, str. 41–76.

33 Gvido Stres: Nižje šolstvo na Slovenskem s posebnim ozirom na severovzhodno Slovenijo do leta 1868. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1977, X, str. 25–35.

34 Slavica Pavlič: Osnovna šola od državnega osnovnošolskega zakona leta 1869 do prve svetovne vojne. Šolska kronika. Ljubljana, 1998, 7 (XXXI), str. 125–133.

Prispevek o obdobju med letoma 1918 in 1921 opisuje šolsko politiko, slovenizacijo šolstva, zakonodajo in priprave na reformo.³⁵

Poleg tematske številke iz leta 2008 je izšlo še nekaj razprav o šolstvu po letu 1945. Prva je opisala poddržavljanje samostanskih šol in domov v Ljubljani, predvsem Lichtenthurn in Marijanišče, ki je potekalo med letoma 1945 in 1947.³⁶

Dr. Aleš Gabrič je o tem obdobju objavil dve razpravi. V prvi je opisal šolstvo med letoma 1945 in 1951, ko so se spreminjali učbeniki in učni načrti v skladu z vladajočo ideologijo. Osnovne šole so bile med letoma 1947 in 1950 sedemletne, pomanjkanje učiteljstva so skušali rešiti pedagoški tečajji, ki so jih pričeli ustanavljati že med vojno. V petdesetih letih je v šolstvu viden napredek, posebej v strokovnem šolstvu.³⁷

V drugi razpravi, ki je nadaljevanje prejšnje, je opisal značilnosti šolske reforme med letoma 1953 in 1962. Reforma osnovne šole je bila končana v šolskem letu 1957/58, za druge šole pa šele 1962.³⁸

O mali maturi kot obliki zaključnega izpita na osnovni šoli je pisala Bojana Potisk. Začelo se je leta 1929 in se je imenoval nižji tečajni izpit, po vojni je bil sprejemni izpit, v šolskem letu 1991/92 pa skupinsko zunanje preverjanje znanja.³⁹

Arhivistka Vlasta Tul je obravnavala problem šolskih kronik. Spremljala je navodila zanje od začetkov do današnjih dni, ko je na koncu dodala predlog za njeno pisanje.⁴⁰

Tatjana Hojan je objavila tri prispevke o šolskem koledarju. V prvem je opisala odmeve na šolski koledar med letoma 1870 in 1918 v pedagoškem tisku. Nekateri učitelji so predlagali, naj bodo počitnice enako dolge za mestne in kmečke otroke. Za slednje so bile namreč veliko drugačne, prilagojene kmetijskim opravilom.⁴¹

V drugem je opisano obdobje med letoma 1919 in 1929, načrti novega šolskega zakona, ukazi oblasti o šolskem koledarju in predlogi učiteljev. Uvedeni so bili tudi novi prazniki.⁴²

35 Natalija Glažar: Politika šolstva in problemi slovenske prosvete v obdobju 1918–1921. Šolska kronika. Ljubljana, 1997, 6 (XXX), str. 44–60.

36 Tatjana Šenk: »Naše učilnice je napolnila živa resničnost«. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 67–78.

37 Aleš Gabrič: Šolstvo na Slovenskem v letih 1945–1951. Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana, Zagreb, 1991, XXIV, str. 67–92.

38 Aleš Gabrič: Temeljne značilnosti šolske reforme 1953–1962. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 79–89.

39 Bojana Potisk: Mala matura kot oblika zaključnega izpita na stopnji osnovnega izobraževanja v Sloveniji. Šolska kronika. Ljubljana, 1996, 5 (XXIX), str. 234–237.

40 Vlasta Tul: Šolske kronike – da ali ne? Šolska kronika. Ljubljana, 1993, XXVI, str. 19–29.

41 Tatjana Hojan: Šolski koledar in slovenski pedagoški listi (1870–1918). Šolska kronika. Ljubljana, 2000, št. 1, 9 (XXXIII), str. 28–42.

42 Tatjana Hojan: Šolski koledar med 1919 in 1929. Šolska kronika. Ljubljana, 2000, št. 2, 9 (XXXII), str. 254–273.

Tretji prispevek opisuje obdobje med letom 1929, ko je izšel Zakon o narodnih šolah, in letom 1945. Šolanje naj bi bilo osemletno, vendar so še vedno veljale razne olajšave za šolarje na podeželju.⁴³

O izobraževanju Romov v Sloveniji je pisala znanstvena sodelavka Inštituta za narodnostna vprašanja dr. Vera Klopčič. Kratkemu zgodovinskemu razvoju izobraževanja Romov je dodala izsledke nekaterih uspešnih projektov za premostitev deficita na področju njihovega izobraževanja.⁴⁴

O vzgojnih zavodih na Slovenskem je pisal Jože Ciperle. Opisal je njihov razvoj od prejšnjih stoletij, ko so do konca druge svetovne vojne zanje skrbeli posamezniki in karitativna društva, potem pa je skrb zanje prevzela država. Leta 1947 je bil pri Višji pedagoški šoli v Ljubljani odprt oddelek za specialne pedagoge.⁴⁵

O slovenskem begunskem šolstvu sta izšli dve obsežni razpravi. O goriškem in istrskem begunskem šolstvu v prvi svetovni vojni je pisal Andrej Šavli. Opisal je delo številnih slovenskih učiteljev, ki so poučevali begunce v otroških vrtcih, begunskih šolah in zaposlovalnih tečajih v Sloveniji in Avstriji.⁴⁶

Mag. Rozina Švent je opisala slovensko begunsko šolstvo po letu 1945 v begunskih taboriščih Vetrinje, Peggez pri Lienzu, in Spittal na Dravi.⁴⁷

Pregled razvoja šolskih kuhinj v slovenskih osnovnih šolah je podala Tatjana Hojan. Do leta 1918 so za šolsko prehrano skrbeli v glavnem zasebniki, po tem letu so jih vzdrževale občine, tovarne in humanitarne organizacije. Po drugi svetovni vojni je bil njihov razvoj precej odvisen od mednarodne pomoči, njihovo število pa je pričelo naraščati šele s šolsko reformo leta 1958 in uvedbo celodnevne šole.⁴⁸

Ista avtorica je pisala o šolskem hranilništvu, ki je imelo na Slovenskem dolgo tradicijo, saj so nekateri pedagogi o njem pisali že v prvi polovici 19. stoletja, posebej znan je bil Peter Musi iz Šoštanja.⁴⁹

Še pred izidom tematske številke o šolskem vrtu je bila objavljena razprava Marije Bavdaž, ki je podrobno opisala začetke šolskih vrtov na Slovenskem po sprejemu avstrijskega ljudskošolskega zakona leta 1869.⁵⁰

Podobni temi o ljubljanskem šolstvu sta obravnavala Judita Šega in Branko Šuštar. Prva je pisala o šolskem zdravstvu pred prvo svetovno vojno. Na šolah so

43 Tatjana Hojan: Šolski koledar med 1929 in 1945. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, št. 1, 10 (XXXIV), str. 7–22.

44 Vera Klopčič: Izobraževanje Romov v Sloveniji. Šolska kronika. Ljubljana, 2006, št. 2, 15 (XXXIX), str. 335–351.

45 Jože Ciperle: Oris razvoja vzgojnih zavodov na Slovenskem. Zbornik za historijo šolstva i prosvjete. Ljubljana, 1980, XIII, str. 29–46.

46 Andrej Šavli: Naše goriško in istrsko begunsko šolstvo med prvo svetovno vojno. Zbornik za historijo šolstva i prosvjete. Zagreb, 1973, VII, str. 87–135.

47 Rozina Švent: Slovensko begunsko šolstvo po letu 1945. Šolska kronika. Ljubljana, 1997, 6 (XXX), str. 78–92.

48 Tatjana Hojan: Šolske kuhinje na slovenskih osnovnih šolah. Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana-Zagreb, 1991, XXIV, str. 53–66.

49 Tatjana Hojan: Šolsko hranilništvo na Slovenskem. Zbornik za historijo šolstva i prosvjete. Zagreb, 1978, XI, str. 253–257.

50 Marija Bavdaž: Šolski vrt. Šolska kronika. Ljubljana, 1992, XXV, str. 29–37.

se pojavljale nalezljive bolezni, ki so jih poskušali z navodili nadzorovati v šolah, magistratu in šolski zdravniki.⁵¹

Drugi avtor je pisal o odlokih ljubljanskega šolskega sveta med letoma 1896 in 1910, ki so obravnavali skrb za kopanje šolarjev, učiteljice, katehete in nemško-slovenska jezikovna vprašanja.⁵²

Slovensko šolstvo na tujem

O dvojezičnih šolah na Koroškem je pisal Franček Lasbaher. Pričel je s prvo polovico 19. stoletja, ko je bil Celovec kulturno središče Slovencev, saj so tam nastajali številni slovenski časopisi, založba Družba sv. Mohorja in program Zedinjena Slovenija. Nato je opisal razvoj dvojezičnega šolstva in zakonodajo, ki ga je urejala.⁵³

Učitelj Franc Kukovica je opisal svoje 35-letno učiteljevanje na dvojezični osnovni šoli v Žitari vasi na avstrijskem Koroškem. Dosegal je lepe uspehe v šoli in zunaj nje, čeprav so oblasti podpirale protislovensko razpoloženje.⁵⁴

Dr. Renata Mejak je obširno opisala delo slovenske manjšine v Porabju ter poleg šolstva prikazala tudi politične, demografske in kulturne razmere.⁵⁵

Mateja Ribarič je o tej problematiki napisala dva članka. V prvem je pisala o slovenskem šolstvu v Argentini. Tu delujeta dve skupini izseljencev, predvojna in povojna, ki imata tudi šolstvo ločeno. Za prve je bila prva slovenska šola ustanovljena leta 1933. Povojna skupina izseljencev je svoje šole ustanavljala po letu 1949, odpirala slovenske domove, srednješolske tečaje in pouk na univerzi v Buenos Airesu.⁵⁶

V drugem članku je opisala slovensko šolstvo v Avstraliji. To je v treh stoletjih, osnovnošolski, srednješolski in univerzitetni. Začetki slovenski šol pa segajo v leto 1960. Posebej piše o slovenskem šolstvu v Melbournu in Sydneyju.⁵⁷

Mag. Darko Frisch je napisal razpravo o slovenskih župnijskih šolah v Ameriki med letoma 1895 in 1941. Slovenci so se v Avstraliji začeli združevati, ustanavljali slovenske župnije in v njih šole. Razprava je dopolnjena z zemljevidom teh šol, predmetniki in učbeniki. Posebej so obdelane šole v posameznih krajih.⁵⁸

51 Judita Šega: O šolskem zdravstvu v Ljubljani pred I. svetovno vojno. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 120–128.

52 Branko Šuštar: Iz mestnega šolskega sveta ljubljanskega 1896–1910: o kopeli, učiteljicah, katehetih in nemško-slovenskih jezikovnih vprašanjih. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 130–137.

53 Franček Lasbaher: Srce dvojezičnega šolstva na Koroškem. Šolska kronika. Ljubljana, 1997, 6 (XXX), str. 140–150.

54 Franc Kukovica: Spomini na 35 let učiteljevanja in dogajanja v dvojezičnem šolstvu na avstrijskem Koroškem. Šolska kronika. Ljubljana, 2004, št. 2, 13 (XXXVII), str. 345–358.

55 Renata Mejak: Prispevki k spoznavanju slovenske manjšine v Porabju. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 55–103.

56 Mateja Ribarič: Slovensko šolstvo v Argentini. Šolska kronika. Ljubljana, 1992, XXV, str. 81–102.

57 Mateja Ribarič: Slovensko šolstvo v Avstraliji. Šolska kronika. Ljubljana, 1993, XXVI, str. 100–114.

58 Darko Frisch: Slovenske župnijske osnovne šole v Ameriki 1895–1941. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 42–57.

Hrvaška

Največ je bilo prispevkov o zgodovini šolstva na Hrvaškem. Večinoma so obravnavali šolstvo v posameznih predelih. Dr. Dragutin Franković je opisal družbenopolitični in pedagoški pomen naprednega gibanja prosvetnih delavcev med obema vojnama, predvsem zadrugo »Ivan Filipović«.⁵⁹

Isti avtor je obravnaval vlogo Davorina Trstenjaka v »tihem štrajku« leta 1911. Učitelji so takrat ustavili delo v raznih društvih niti niso orglali niti peli v cerkvah. Potem so jim zvišali plače, meščanstvo pa stavke ni podprlo.⁶⁰

Dr. Jaroslav Šidak je opisal stoletje v razvoju šolstva, in sicer od ukinitve jezuitskega reda leta 1773 do reforme osnovne šole in odprtja univerze v Zagrebu 1874.⁶¹

Ta zakon iz leta 1874 je podrobno opisala Štefka Batinić.⁶²

Ivan Dumbović je v Zborniku 1981 pisal ob 110. obletnici najpomembnejšega učiteljskega društva Hrvatskega pedagoškega-književnega zbora, ki je bil ustanovljen leta 1871. Dr. Ante Vukasović pa je leta 1965 opisal delovanje Društva za unapređenje uzgoja, ki je delovalo med letoma 1904 in 1920.

Filip Potrebica je opisal delovanje gimnazije v Požegi od osnutka zanj leta 1699 do njenega formiranja leta 1760 in njen vpliv na kulturno dogajanje v mestu.⁶³

Ljubomir Andrej Lisac je pisal o slovenskih dijakih v Zagrebu med letoma 1776/77 in 1827/28. Največ jih je bilo iz spodnje Štajerske in Dolenjske. Članek je opremljen s tabelami, ki kažejo število Slovencev v posameznih šolskih letih in njihovo starost. Opisal je tudi zanimivo socialno strukturo dijakov.⁶⁴

Isti avtor je pisal tudi o bolgarskih in makedonskih dijakih na zagrebških srednjih šolah do leta 1918. Dodal je tudi imenski seznam.⁶⁵

Branko Pleše je obravnaval srednješolsko stavko v Vukovarju leta 1912.⁶⁶

Dr. Milivoje Čop je opisal razvoj in boj za obstoj hrvaške gimnazije na Reki. Ustanovili so jo jezuiti leta 1627, nato je prešla v državno upravo, hrvaščina je bila dolgo le učni predmet. Šele v 50. letih 19. stoletja je postala hrvaška, a naletela na

59 Dragutin Filipović: Društveno-politički i pedagoški značaj naprednog pokreta prosvjetnih radnika u Hrvatskoj između dva rata. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1978, XI, str. 5–13.

60 Dragutin Franković: »Tihi štrajk« učiteljstva u Hrvatskoj 1911. godine i uloga Davorina Trstenjaka u njemu. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 111–124.

61 Jaroslav Šidak: Jedno stoljeće u razvoju školstva u hrvatskim zemljama (1773–1874). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1975, IX, str. 37–48.

62 Štefka Batinić: Hrvatski šolski sistem konec 19. stoeletja. Šolska kronika. Ljubljana, 1998, 7 (XXXI), str. 192–196.

63 Filip Potrebica: Požeška gimnazija od osnutka do formiranja Academiae poseganae (1699–1760). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1971, VI, str. 29–39.

64 Ljubomir Andrej Lisac: Slovenci zagrebški dijaki v letih 1776/77–1827/28. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 249–254.

65 Andrija Ljubomir Lisac: Bugarski i makedonski đaci na zagrebačkim srednjim školama do 1918. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1967, III, str. 175–181.

66 Branko Pleše: Srednjoškolski štrajk u Vukovaru 1912. god. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1971, VI, str. 49–53.

številna nasprotovanja, tako da se je morala leta 1896 preseliti v Sušak in se šele leta 1945 vrnila na Reko.⁶⁷

Isti avtor je obravnaval izobraževanje učiteljstva med letoma 1945 in 1950. Organizirani so bili številni tečaji za gimnazijce, da bi pridobili več učiteljev, za redne učitelje in inšpektorje pa so bili organizirani pedagoški tečaji.⁶⁸

Dr. Vladimir Bazala je opisal začetke in razvoj univerze v Zagrebu do leta 1918.⁶⁹

Zgodovino šolstva v Dalmaciji so obravnavali številni članki. Ivo Perić je leta 1965 opisal razvoj učiteljišč, kmetijske, trgovske in obrtne šole v začetku 20. stoletja, leta 1975 in 1973 razmere v šolstvu v Dalmaciji v drugi polovici 19. stoletja. Leta 1991 je pisal o odnosih med starši in otroki po statutu Dubrovnika leta 1272. Dr. Mate Zaninović je leta 1986 pisal o prvem učiteljišču v Dalmaciji ob stodvajsetletnici.

Dr. Mate Demarin je napisal dva prispevka o hrvaškem šolstvu v Istri med obema vojnama. V obeh je opisal položaj hrvaškega učiteljstva in šol v obdobju italijanskega potujčevanja. V prvem prispevku obravnava čas do aneksije leta 1920,⁷⁰ v drugem pa obdobje do Gentilejeve šolske reforme leta 1923.⁷¹

O šolstvu v Međimurju od 17. do druge polovice 19. stoletja je pisala dr. Francka Bauk. Javne šole so tam dobili šele po reformah Marije Terezije in Jožefa II.⁷²

Srbija, Kosovo

Največ člankov o zgodovini šolstva v Srbiji je obravnavalo obdobje med letoma 1836 in 1842. Borivoje Aksentijević je pisal o prvi šolski inšpekciji leta 1836, ki jo je izvedel Petar Radovanović, prvi »direktor sviju škola u Srbiji«.⁷³

Kosta Spasenović, profesor na osnovni šoli v Beogradu, je napisal dva članka. V prvem je obravnaval podatke o osnovnih šolah v Srbiji leta 1839⁷⁴ in poročilo

67 Milivoj Čop: Osnivanje, razvoj i borba za opstanak hrvatske riječke gimnazije. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1985, XVIII, str. 80–99.

68 Milivoj Čop: Sustav obrazovanja učitelje i nastavnika u NR Hrvatskoj u razdoblju revolucionarnog etatizma (1945–1950). Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 37–45.

69 Vladimir Bazala: Preteče, osnutak i razvoj Svečilišta u Zagrebu do 1918. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 51–82.

70 Mate Demarin: O denacionalizaciji hrvatskog školstva u Istri u doba vojne okupacije od 1918. do aneksije 1920. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1968, IV, str. 5–30.

71 Mate Demarin: Položaj hrvatskog učiteljstva Istre između dva svjetska rata. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1971, VI, str. 5–28.

72 Franka Bauk: Stalniji oblici poučavanja u Međimurju od sedamnaestog do druge polovice devetnaestog stoljeća. Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana-Zagreb, 1991, XXIV, str. 21–29.

73 Borivoje Aksentijević: Prva školska inspekcija u Srbiji objavljena je 1836. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1968, IV, str. 283–284.

74 Kosta Spasenović: Podaci o osnovnim školama u Srbiji 1839. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1971, VI, str. 125–145.

Timotija Milašinovića o številu šol, učencih, učiteljih in pouku na osnovnih šolah leta 1842.⁷⁵

Milan Vlahović je pisal o prvih cerkveno-šolskih občinah, šolskih odborih in šolskih fondih v 18. in 19. stoletju pod turško oblastjo.⁷⁶

Natalija in Platon Dimić sta opisala pouk v beograjskem liceju med letom 1853 in njegovo preureditvijo v Veliko šolo leta 1863. Dodane so tabele s predmetniki.⁷⁷

Dr. Stevan Ignjić je opisal delovanje užiške gimnazije od ustanovitve leta 1839 do prve svetovne vojne.⁷⁸

Nikodije Trujić je opisal napredno gibanje srednješolcev v Beogradu med obema vojnama, predvsem vpliv SKOJ-a.⁷⁹

Đurđe Smiljanić je opisal razvoj gimnazije v Srbiji med letoma 1946 do 1976, ko je bilo uvedeno usmerjeno izobraževanje.⁸⁰

Dr. France Adamić je opisal šolanje slovenskih študentov v Beogradu, kjer jih je bilo med obema vojnama okrog 130. Omenil je tudi delovanje klubov Jugoslovansko akademsko društvo, Klub Triglav, Akademsko društvo Danica in Klub starih bajt.⁸¹

Dr. Jagoš Djilas iz Zavoda za šolstvo v Prištini je opisal delo srbskih šol in kulturnih ustanov v Prištini in okolici v 19. in začetku 20. stoletja.⁸²

Dr. Jašar Redžepagić, profesor na Filozofski fakulteti v Prištini, je pisal o prvi šolski reformi na Kosovem leta 1958 in napredku po njej.⁸³

O šolskih vrtovih je pisal dr. Nenad Simić. Ti so bili že v 19. stoletju, najprej na Liceju in Artiljerijski šoli v Beogradu.⁸⁴

75 Kosta Spasenović: Izveštaj o osnovnim školama u Srbiji 1842. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1974, VIII, str. 181–200.

76 Milan Vlahović: Prve crkveno-školske opštine, školski odbori i fondovi u južnim oblastima, za vreme Turaka, u XVIII in XIX veku. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1972–73, VII, str. 5–14.

77 Natalija in Platon Dimić: Nastava u beogradskom liceju od njegovog preuređenja 1853. do njegovog pretvaranja u Veliku školu 1863. godine. Zbornik za historijunškolstva i prosvjete. Zagreb, 1968, IV, str. 253–266.

78 Stevan Ignjić: Užička gimnazija do prvog svetskog rata. Zbornik za historiju školstva i provjete. Zagreb, 1967, III, str. 91–101.

79 Nikodije Trujić: Napredni srednješkolski pokret u Beogradu između dva svetska rata. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1985, XVIII, str. 49–63.

80 Đurđe Smiljanić: Gimnazijsko obrazovanje i vaspitanja u Socijalističkoj Republici Srbiji od 1946. do 1976. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1978, XI, str. 157–197.

81 France Adamić: Iz kronike slovenskih študentov v Beogradu med obema vojnama. Šolska kronika. Ljubljana, 1996, 5 (XXIX), str. 248–253.

82 Jagoš Djilas: Rad srpskih škola i kulturnih ustanova u Prištini i njenoj okolini u XIX i na početku XX vijeka. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1969–70, V, str. 211–236.

83 Jašar Redžepagić: Prva reforma školstva na Kosovu. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1975, IX, str. 29–36.

84 Nenad Simić: Prilog proučavanju uređivanja školskih dvorišta u Srbiji u XIX. stoljeću. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1977, X, str. 169–173.

Bosna in Hercegovina

O zgodovini šolstva v Bosni in Hercegovini sta pisala Mitar Papić, profesor iz Sarajeva, in Izet Rizvanbegović iz Zavoda za napredek šolstva. Prvi je opisal začetek šolske inšpekcije v Bosni. Do avstro-ogrske okupacije leta 1878 so obstajale le zasebne, verske šole. Šele po tem letu so začeli odpirati državne osnovne šole in leta 1879 postavili tudi prvega referenta za šolstvo. V članku opisuje njegovo delo.⁸⁵

Rizvanbegović je opisal slovesnosti ob stoletnici prvega učiteljišča v Bosni in Hercegovini leta 1886. Trajale so vse leto 1987.⁸⁶

Mag. Zorica Marendić je opisala začetke in razvoj organizirane predšolske vzgoje v Bosni in Hercegovini med letoma 1878 do 1982.⁸⁷

Črna gora

Direktor arhiva v Cetinju Nikica Vujović je opisal nadzorovanje osnovnih šol v Črni gori med letoma 1863 in 1901 na podlagi najstarejših virov. Opisal je tudi dela, ki so do takrat obravnavala šolstvo v Črni gori.⁸⁸

Tomaš Marković je pisal o prvi šoli na Cetinju, ki jo je ustanovil Njegoš. Datum, ki so ga opisovali do sedaj, ni bil točen, avtor dokazuje, da je prava letnica začetka šole 1832.⁸⁹

Isti avtor je pisal o zakonski predpisih o obveznem šolanju v Črni gori v zakonu iz leta 1884.⁹⁰

Več člankov o šolstvu v Črni gori je napisal pedagoški svetnik iz Nikšića. Leta 1974 je opisal ustanavljanje srednjih šol po balkanski vojni leta 1912, naslednje leto je predstavil razvoj šolstva v občini Nikšić med letoma 1944 in 1974, v letu 1978 pa je napisal prispevek o upravljanju v šolah od 1830 do 1918. Marko Marković je podal vlogo literarnih družin v revolucionarnem gibanju dijakov sre-

85 Mitar Papić: Počeci školske inšpekcije u Bosni i Hercegovini. Zbornik za historiju školstva i prosvjete.

86 Izet Rizvanbegović: Stogodišnjica učiteljstva u Bosni i Hercegovini. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1987, XX, str. 94–104.

87 Zorica Marendić: Počeci i razvoj društvenog organizovanog predškolskog vaspitavanja u Bosni i Hercegovini (1878–1982). Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1987, XX, str. 105–118.

88 Nikica Vujović: Nadzor in revizija osnovnih škola u knjaževini Crnoj gori od 1863. do 1901. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 201–218.

89 Tomaš Marković: Kad je Njegoš osnovao prvu školu na Cetinju. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 219–224.

90 Tomaš Marković: Prvi zakonski propisi o obaveznom školovanju u Crnoj Gori. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1977, X, str. 175–178.

dnjih šol v Cetinju med letoma 1931 in 1933. Posebej je opisal delovanje zadrug Snaga in Zora.⁹¹

Prvi organ uprave za prosveto je bil ustanovljen leta 1860, do tedaj pa sta za šolstvo skrbela Petar Petrović Njegoš in knez Danilo.⁹²

O pokrajinskih šolskih centrih do sredine 19. stoletja v Makedoniji je pisal dr. Risto Katardžijev, ki je o tem napisal tudi knjigo.⁹³

Šolstvo med drugo svetovno vojno

V Zborniku je bilo precej člankov o tem obdobju. Radmila Aćimović je pisala o srednješolski mladini v Beogradu in o zavodu v Smederovski Palanki, kjer so prevzgajali mladino. O šolstvu v okupiranem Beogradu in o šolstvu v okupatorjevem tisku je pisal dr. Miodrag Simić. O šolstvu na Hrvaškem in pionirski organizaciji na osvobojenem ozemlju sta pisala dr. Mihajlo Ogrizović in dr. Mate Zaninović, ki je obdelal tudi šolstvo na zadrskih otokih. Tomo Žalac je pisal o letu 1943, ki je bilo pomembno za razvoj šolstva na osvobojenem ozemlju Hrvaške. Načrt, program in metodični napotki za pouk v Hercegovini je opisal Milenko Todorović. O šolstvu v Sloveniji v tem obdobju je izšel le en članek. O okupatorjevem pedagoškem tisku je pisala Irena Koželj-Levičnik.⁹⁴

V Šolski kroniki sta o tej tematiki dva članka. Prvega je napisal Ivan Križnar, ki je v njem podrobno opisal nemško šolstvo na Gorenjskem, nemško raznardovalno politiko in odpor proti njej. Poročal je o nemških jezikovnih tečajih za mladino in odrasle, napadih na šole in objavil poročila učiteljic. Dodal je preglednico zasedenih in nezasedenih šol v šolskem letih 1941/42 in 1942/43.⁹⁵

O drugi svetovni vojni v slovenskih učbenikih za zgodovino je pisal profesor Zoran Radonjić. Pregledal je 15 učbenikov za osnovne in srednje šole med letoma 1948 in 1999. Zlasti v prvih letih so pisani tendenciozno in pristransko. Članku je dodal preglednico, ki omogoča vpogled v nekatere glavne karakteristike obdelanih učbenikov in njihovo primerjavo.⁹⁶

91 Marko Marković: Uloga učeničnih literarnih družin u revolucionarnom pokretu učenika cetinjskih srednjih škola (1931–1933). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1980, XIII, str. 79–86.

92 Rade Delibašić: Upravljanje u školama u Crnoj Gori od 1830–1918. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1978, XI, str. 41–51.

93 Risto Katardžijev: Zaemnite učilišta vo Makedonija. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1969–70, V, str. 103–124.

94 Školstvo i prosveta u vreme NOB-a. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1988, XXI, str. 183.

95 Ivan Križnar: Nemško šolstvo na Gorenjskem v letih od 1941 do 1945. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 122–147; 1996, 5 (XXIX), str. 123–152.

96 Zoran Radonjić: Druga svetovna vojna v slovenskih učbenikih za zgodovino. Šolska kronika. Ljubljana, 2002, št. 1, 11 (XXXV), str. 15–34.

Žensko šolstvo

Veliko je bilo prispevkov o ženskem šolstvu v Sloveniji, zlasti v zadnjih letih. Splošen pregled ženskega šolstva v Sloveniji od začetkov do leta 1900, predstavitev prvih učiteljic in njihovega delovanja je podana v četrtem in petem letniku.⁹⁷

Delovanje slovenskih učiteljic v zadnjih letih 19. stoletja je obravnavano kasneje. Obsega podatke o izobraževanju učiteljic, podatke o njihovem številu, njihovo delo v društvih in sodelovanje o pedagoških glasilih.⁹⁸

Dr. Edvard Protner je opisal razvoj osnovnošolske zakonodaje, izobraževanje učiteljstva in odnos med državo in Cerkvijo na tem področju. Posebno se je posvetil zasebnim ženskim učiteljiščem, najbolj uršulinkam.⁹⁹

O uršulinkah je pisala tudi mag. Jasna Kogoj ob tristoti obletnici njihovega prihoda v Ljubljano. Uršulinke so imele zunanjo in notranjo osnovno šolo, meščansko šolo, gimnazijo in učiteljišče, delovale so do leta 1945.¹⁰⁰

Mag. Saša Serše je opisala šolanje slovenskih deklet na gimnazijah in univerzah. Za te šole so dobila dovoljenje šele ob koncu 19. in začetku 20. stoletja.¹⁰¹

Kaj so pisali naši listi konec 19. stoletja o vzgoji deklet in učiteljicah, je opisala Tanja Dominko. Predvsem je primerjala prispevke o tem vprašanju v Učiteljskem tovarišu in Slovenskem učitelju.¹⁰²

V Šolski kroniki sta bila objavljena dva prispevka o dekliškem liceju in Mladiki v Ljubljani. Tanja Tomažič je pisala o prvem na podlagi dokumentov in spomini nekaterih gojenk,¹⁰³ dr. Anja Dular pa o življenju v Mladiki med letoma 1912 in 1935. Internat Mladika je bil postavljen leta 1911, v njem je bila precej strog šolski red. Članek vsebuje tudi številne dokumente, pisma gojenk iz tega obdobja.¹⁰⁴

Vanja Huzjan je z metodo tekstualne diskurzivne analize ugotavljala socializacijo deklic na primeru priročnika učiteljice Milice Stupan iz leta 1932.¹⁰⁵

Lokalno obarvani sta dve razpravi o izobraževanju deklet. Prva predstavi izobraževanje na Goričkem v stoletju 1850 in 1950. To je potekalo veliko bolj po-

97 Tatjana Hojan: Žensko šolstvo in učiteljstvo na Slovenskem v preteklih stoletjih. Zbornik za historijo šolstva i prosvjete. Zagreb, 1968, IV, str. 47–81; 1969, V, str. 125–172.

98 Tatjana Hojan: Slovenske učiteljice ob koncu 19. stoletja. Šolska kronika. Ljubljana, 1998, 7 (XXXI), str. 134–142.

99 Edvard Protner: razvoj zakonodaje s področja zasebnih šol na Slovenskem s posebnim poudarkom na zasebnih ženskih učiteljiščih. Šolska kronika. Ljubljana, 2014, št. 1–2, 23 (XLVII), str. 56–82.

100 Marija Jasna Kogoj: Uršulinke v Ljubljani, 1702–2002. Šolska kronika. Ljubljana, 2002, št. 1, 11 (XXXV), str. 79–89.

101 Saša Serše: Gimnazija, fakulteta in ženske. Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 1, 8 (XXXII), str. 7–15.

102 Tanja Dominko: Vzgoja deklet in podoba učiteljice v tisku konec 19. stoletja. Šolska kronika. Ljubljana, 2007, št. 2, 16 (XL), str. 203–218.

103 Tanja Tomažič: O ljubljanskem dekliškem liceju – med dokumenti in spomini. Šolska kronika. Ljubljana, 1996, 5 (XXIX), str. 201–211.

104 Anja Dular: Življenje gojenk v Ljubljanski Mladiki (1912–1935). Šolska kronika. Ljubljana, 2015, št. 1–2, 24 (XLVIII), str. 57–62.

105 Vanja Huzjan: »Kako vzgojim svojo deco?«. Primarna socializacija deklic na primeru vzgojnega priročnika Milice Stupan (1932), Šolska kronika. Ljubljana, 2010, št. 1, 19, XLIII, str. 29–60.

časi kot v drugih slovenskih pokrajinah, viden je bil vpliv Cerkve in izseljevanja prebivalstva.¹⁰⁶

Kustosinja Nataša Kolar je predstavila izobraževanje deklet na Ptuj in v okolici v 19. stoletju. Do 1873 so skupaj poučevali dečke in deklice, dekliško šolo so odprli šele 1873, okoliško šolo pa so leta 1890 razdelili v deško in dekliško. Leta 1902 so odprli tudi žensko meščansko šolo.¹⁰⁷

O šolanju Mileve Marić Einstein na zagrebški klasični gimnaziji je pisal ing. Dorđe Krstić.¹⁰⁸

Prve šole za dekleta v Srbiji so bile odprte po letu 1842, najprej v Beogradu.¹⁰⁹

Slovenske srednje šole

Statistične podatke o gimnazijah na Slovenskem je obdelala Elizabeta Hriberšek Balkovec. Zajemajo avstrijsko statistiko med letoma 1881/82 in 1912/13 in gimnazije na slovenskem etničnem ozemlju.¹¹⁰

Dolgo tradicijo ima koprška gimnazija z italijanskim učnim jezikom, saj deluje že od leta 1627 z manjšimi prekinitvami. Članku je dodan predmetnik iz šolskega leta 1857/58, ko so odprli osmi razred.¹¹¹

Obsežno razpravo o slovenskih gimnazijah po letu 1918 je napisal dr. Aleš Gabrič. Navaja spremembe, ki so nastale po koncu prve svetovne vojne, slovenizacijo gimnazij in njihovo preureditev v realne gimnazije. Po letu 1945 so gimnazije doletele številne reforme, ki jim razprava sledi do leta 1963, ko so bile gimnazije verifirane.¹¹²

Minka Kuclar je opisala kulturno ustvarjalnost ljubljanskih srednješolcev. Pričelo se je s prireditvijo Podobe trenutkov leta 1976 sprva na gimnaziji Ivana Cankarja, nato v Cankarjevem domu, leta 2000 preimenovane v Transgeneracije. Posebej navaja delo posameznih gimnazij na tem področju.¹¹³

106 Ivanka Huber: Vzgoja in izobraževanje deklet na Goriškem v letih od 1850 do 1950. Šolska kronika. Ljubljana, 2011, št. 1–2, 20 (XLIV), str. 69–84.

107 Nataša Kolar: Prispevek k raziskovanju dekliške vzgoje v ptujskem šolstvu 19. stoletja. Šolska kronika, 2000, št. 1, 9 (XXXIII), str. 101–106.

108 Dorđe Krstić: O zanimljivosti školovanja prve teoretske fizičarke Mileve Krstić Einstein na zagrebačkoj klasičnoj gimnaziji krajem prošlog veka. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1975, IX, str. 111–116.

109 Nikodije Trujić: Školovanje ženske dece i otvaranje prvih ženskih škola u oslobođenoj Srbiji. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 185–200.

110 Elizabeta Hriberšek Balkovec: Avstrijska statistika in gimnazije na Slovenskem 1881–1913. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 15–22; 1995, 4 (XXVIII), str. 78–83.

111 Ivan Markovič: Gimnazija z italijanskim učnim jezikom v Kopru. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 112–119.

112 Aleš Gabrič: Slovenske gimnazije po letu 1918. Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 2, 8 (XXXII), str. 258–278.

113 Minka Kuclar: Podobe trenutkov – Transgeneracije. O kulturni ustvarjalnosti ljubljanskih srednješolcev. Šolska kronika. Ljubljana, 2013, št. 3, 22 (XLVI), str. 520–537.

Poleg tematske številke o maturi je izšel tudi prispevek višjih svetovalcev na Državnem izpitnem centru. Članek predstavi prvi desetletji splošne mature ter zakone in pravilnike, ki so jo spremljali.¹¹⁴

Zgodovinski razvoj maturitetnih spričeval in maturitetnih izpitov je proučil Jože Ciperle in objavil članek o tem. Slovenske gimnazije so prve mature dobile po letu 1848 in zrelostna spričevala, šolski zakon iz leta 1958 pa je maturo spremenil v zaključni izpit. Zadnja generacija, ki je prejela maturitetna spričevala, je bila iz leta 1984/85.¹¹⁵

Maturantka gimnazije Poljane v Ljubljani je napisala zanimiv članek o disciplinskih kaznih na tej šoli do leta 1962. Opisala je zgodovino šole, disciplinarne rede, ki so jih uvedli v Avstriji, in pravilnike o vedenju v tridesetih letih ter prime-re nekaterih kazni v posameznih obdobjih.¹¹⁶

O strokovnih, posebej o gospodinjskih šolah je pisala dr. Monika Govekar Okoliš. Obravnavala je obdobje med 1848 in 1914, ki ga je razdelila na čas do leta 1867 in po njem, ko smo dobili tudi učiteljišča. Opisala je razvoj naših strokovnih šol, nato pa šest gospodinjskih šol, ki so v tem času delovale.¹¹⁷

Železničarsko šolstvo

Pregled železničarskega šolstva v Sloveniji je opisal Karol Rustja. Pod avstro-ogrsko monarhijo so za naše železničarje prirejali desettedenske tečaje v Gradcu in na Dunaju, šele po prvi svetovni vojni je bila v Mariboru ustanovljena Železniška industrijska šola. Med drugo svetovno vojno so Nemci organizirali nekaj tečajev za vajence, po vojni pa so morali hoditi na dveletno Prometno-komercialno šolo v Beograd in Železniški tehnikum v Subotico. Po letu 1947 je bilo tudi v Sloveniji ustanovljenih nekaj šol in tečajev, leta 1960 je bila v Ljubljani ustanovljena tudi Višja železniška tehniška šola. Našeteje tudi poklice na železnici in oblike železniškega šolstva.¹¹⁸

Univerza v Ljubljani

Študij farmacije v Ljubljani je v članku omenjal dr. Hrvoje Tartalja. Opisal je začetke lekarn v Istri, kamor so hodili farmacevti iz Benetk, in izpit iz okoli leta

114 Aleš Drolc – Tjaša Lajovic: Splošna matura in njenih drugih deset let. Šolska kronika. Ljubljana, 2015, št. 1–2, 24 (XLVIII), str. 70–91.

115 Jože Ciperle: Maturitetni (zrelostni) izpiti in spričevala v zgodovinskem razvoju. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 106–111.

116 Andreja Kos: Pravila so, da se kršijo. Disciplina, prekrški in kazni na Gimnaziji Poljane. Šolska kronika. Ljubljana, 1993, XXVI, str. 133–147.

117 Monika Govekar Okoliš: Strokovne in gospodinjske šole na Slovenskem med letoma 1848–1914. Šolska kronika, 2014, št. 1–2, 23 (XLVII), str. 83–101.

118 Karol Rustja: Železniško šolstvo v Sloveniji. Šolska kronika. Ljubljana, 1996, 5 (XXIX), str. 222–233.

1700. V Ljubljani omenja centralno šolo, ki je imela tudi triletni študij farmacije, in njene predavatelje. V Zagrebu je bila katedra za farmacijo ustanovljena leta 1882.¹¹⁹

V Šolski kroniki 1999 sta sodelavki arhiva in muzeja Univerze v Ljubljani napisali dva prispevka o ljubljanski univerzi. Tea Anžur je pisala o prvih študentih Filozofske fakultete. Med letoma 1919 in 1925 je bilo vpisanih 969 študentov, med njimi jih je bilo 179 rojenih v tujini. Največ jih je bilo iz Rusije, Hrvaške in Avstrije.¹²⁰

Tatjana Dekleva je opisala prizadevanja za ustanovitev tehniške fakultete in začasni tehniško-visokošolski tečaj, ustanovljen 19. maja 1919. Šele poleti istega leta pa je bila ustanovljena Univerza s petimi fakultetami, med njimi tudi tehniška.¹²¹

Dr. David Movrin je opisal dogodke na oddelku za klasično filologijo po letu 1945, upokojitev Frana Bradača ter težave profesorjev Milana Grošlja in Antona Sovreta, ki jima jih je povzročila partijska oblast.¹²²

Izobraževanje odraslih

Največ prispevkov o zgodovini izobraževanja odraslih je v Šolski kroniki med letoma 1993 in 1996. Mag. Saša Serše je napisala dve razpravi o obrtnonadaljevalnih šolah. V prvi je obravnavala čas med letoma 1872 in 1918. Na Kranjskem smo že z ustanovitvijo realk dobili tudi prve obrtnonadaljevalne šole, to so bile nedeljske in večerne šole za obrtnike. Leta 1872 pa je izšel osnutek zakona o obrtnem šolstvu, po katerem so se nedeljske šole preoblikovale v obrtnonadaljevalne. Te šole so delovale večinoma do prve svetovne vojne.¹²³

V drugi razpravi je obravnavala obdobje po letu 1918. Po obrtnem zakonu leta 1932 so bile tri vrste teh šol: strokovnonadaljevalne šole, občasni tečaji in specialne strokovnonadaljevalne šole. V prispevku so sezname teh šol in tabela s statistiko učiteljstva na šolah v posameznih krajih.¹²⁴

Tatjana Hojan je objavila tri prispevke. V prvem je pisala o izobraževanju odraslih po letu 1848, ko je kmetijska družba dala pobudo za desetmesečni tečaj kmetijstva, ki je bil naslednje leto. Posebej je v članku omenjeno kmetijsko izobraževanje učiteljev, ki so od leta 1869 odhajali na tečaje gospodarske šole na Dunaju.¹²⁵

119 Hrvoje Tartalja: Izobrazba farmaceuta u Hrvatskoj i Sloveniji od 13. do 19. stoljeća. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1982, XV, str. 49–63.

120 Tea Anžur: Prvi študenti Filozofske fakultete na ljubljanski univerzi. Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 2, 8 (XXXII), str. 286–293.

121 Tatjana Dekleva: Visošolski tehnični tečaj – začetek študija tehnike v Ljubljani. Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 2, 8 (XXXII), str. 248–257.

122 David Movrin: Fran Bradač, Milan Grošelj, Anton Sovre: klasična filologija na Univerzi v Ljubljani po letu 1945. Šolska kronika. Ljubljana, 2013, št. 3, 22 (XLVI), str. 493–519.

123 Saša Serše: Obrtnonadaljevalne šole na Kranjskem v obdobju od 1872 do 1918. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 57–69.

124 Saša Serše: Obrtnonadaljevalno šolstvo po letu 1918. Šolska kronika. Ljubljana, 1996, 5 (XXIX), str. 102–110.

125 Tatjana Hojan: Izobraževanje odraslih 1848v1870. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 7–14.

V drugem članku je opisala učiteljske tečaje na kmetijskih šolah na Slapu in Grmu pred prvo svetovno vojno. Na Slapu so bili tečaji med letoma 1881 in 1885, nato so se preselili na Grm.¹²⁶

V tretjem članku je pisala o nadaljnjem izobraževanju učiteljstva med letoma 1918 in 1928. Posebna pozornost je bila po letu 1918 posvečena učenju srbohrvaščine, za katero so organizirali več tečajev. Prirejali so tečaje za pouk petja, ročnih del in telovadbe ter kmetijske in gospodinske tečaje. Ti so bili na kmetijskih šolah Grm in Šentjur ter v Marijanišču v Ljubljani. Posebni tečaji so bili organizirani za učitelje meščanskih šol.¹²⁷

Viktorija Kolarič in dr. Jurij Jug sta opisala neformalno izobraževanje odraslih na Ptuj in v okolici od druge polovice 19. stoletja do 1918. Največji vpliv so imeli Narodna čitalnica, ki so jo odprli leta 1864, ter gospodarska društva za izobraževanje obrtnikov in delavcev, veliko pa je bilo tudi nemških društev, ki so se ukvarjala s prirejanjem predavanj in razstav.¹²⁸

Olga Pivk je pisala o izobraževanju odraslih v ljubljanskih društvih do leta 1918. Društveno življenje je zaživelo zlasti v 60. letih, v Ljubljani jih je leta 1911 delovalo že tristo. Avtorica se je posvetila največjim.¹²⁹

Objavljena sta bila dva prispevka o šoli za ravnatelje. V prvem je mag. Marija Velikonja opisala, kako je nastajala šola za ravnatelje od začetnih seminarjev za ravnatelje, ki jih je prirejal Zavod za šolstvo, do programa Menedžment v izobraževanju, ki so ga pričeli izvajati leta 1991, in ustanovitve šole leta 1995.¹³⁰

Dr. Andrej Koren je o tej šoli pisal ob njeni desetletnici. Predstavil je oblike izobraževanja, uvedbo ravnateljskega izpita in razvoj šole.¹³¹

O šoli za starše v letih 2001/02 in 2005/06, ko so na posameznih šolah potekali programi izobraževanja,¹³² je pisala Angelca Kunstelj.

Pouk in učbeniki

Dr. Monika Govekar Okoliš je pisala o pomenu slovenskih šolskih učbenikov v drugi polovici 19. stoletja pri oblikovanju slovenske nacionalne identitete.

126 Tatjana Hojan: Učiteljski tečaji med prvo svetovno vojno na Slapu in Grmu. Šolska kronika. Ljubljana, 1997, 6 (XXX), str. 33–43.

127 Tatjana Hojan: Nadaljnje izobraževanje učiteljstva od 1918 do 1928. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII) str. 113–121.

128 Jurij Jug: Oris neformalnega izobraževanja odraslih v Ptuj in okolici od druge polovice 19. stol. do 1918. Šolska kronika. Ljubljana, 1993. XXVI, str. 74–88.

129 Olga Pivk: Izobraževanje odraslih v ljubljanskih društvih do leta 1918. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 198–204.

130 Marija Velikonja: Kako je nastajala Šola za ravnatelje. Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 1, 8 (XXXII), str. 73–83.

131 Andrej Koren: K tradiciji slovenskega ravnateljstva – ob desetletnici Šole za ravnatelje 1995–2005. Šolska kronika. Ljubljana, 2005, št. 1, 14 (XXXVIII), str. 87–102.

132 Angelca Kunstelj: Šola za starše v šolskih letih od 2001/02 do 2005/06. Šolska kronika. Ljubljana, 2012, št. 1–2, 21 (XLV), str. 128–136.

Slovenske učne knjige so bile takrat še redke. Obravnavala je osnovnošolske knjige in učbenike, berila za gimnazije in prvo slovensko zgodovino za srednje šole iz leta 1871.¹³³

Dr. Branko Šuštar je opisal zgodovinski razvoj poučevanja s slikami v slovenskih deželah od srede 19. do srede 20. stoletja. Slike so bile sprva v prvih berilih, kasneje tudi v drugih učbenikih, o njih so pisali tudi naši pedagoški listi.¹³⁴

Anton Arko je opisal prve slovenske učbenike, ki so izšli po drugi svetovni vojni, in pedagoške smernice v njih. V primerjavi z avstro-ogorskimi in učbeniki iz stare Jugoslavije so bili ti veliko bolj ideološko usmerjeni.¹³⁵

O izobraževanju učiteljev za pouk zgodovine na ljubljanski Filozofski fakultete je pisala dr. Danijela Trškan. Obdelala je predmet Metodika pouka zgodovine in spremembe od leta 1945 do sedanjosti.¹³⁶

O metodi »oral history«, ki se uporablja predvsem pri pouku zgodovine, je pisala mag. Lidija Czwecko Voler s Filozofske fakultete v Zagrebu.¹³⁷

Dr. Imre Szilagy, sodelavec Inštituta za mednarodne zadeve v Budimpešti, je opisal, kako so v slovenskih učbenikih za zgodovino med letoma 1928 in 2005 obravnavali Madžare.¹³⁸

Dr. Matej Hriberšek je napisal dve razpravi o pouku klasičnih jezikov v Sloveniji. V prvi je obravnaval dolgotrajna prizadevanja slovenskih izobražencev za slovenski učbenik latinščine, ki je izšel leta 1874.¹³⁹

V drugi razpravi je opisal položaj klasičnih jezikov po prvi svetovni vojni, ki je naletel tudi na nasprotnike tega predmeta.¹⁴⁰

Dušan Modic je v Šolski kroniki 2000 ob življenjepisu Karla Kunca pisal tudi o njegovih učbenikih za matematiko in fiziko med obema vojnama, Aleksander Cokan pa leta 1995 o matematičnih učbenikih, ki so izšli v 50. letih pri Državni založbi Slovenije.

V Šolski kroniki je med letoma 1992 in 2012 izšlo več prispevkov o pouku kemije in učbenikih zanjo. Prvega je napisala mag. Sonja Jozelj, ki je opisala pouk

133 Monika Govekar Okoliš: Pomen slovenskih šolskih knjig in učbenikov pri oblikovanju nacionalne identitete Slovencev v drugi polovici 19. stoletja. Šolska kronika. Ljubljana, 2004, št. 2, 13 (XXXVII), str. 226–241.

134 Branko Šuštar: Zgodovinski razvoj poučevanja s slikami: slovenske izkušnje. Šolska kronika. Ljubljana, 2013, št. 3, 22, (XLVI), str. 425–446.

135 Anton Arko: Pedagoške smernice v vzgojno-izobraževalnem procesu skozi učbenike in prosvetne revije v letih 1945–1950. Šolska kronika. Ljubljana, 2014, št. 1–2, 23 (XLVII), str. 102–114.

136 Danijela Trškan: Metodika pouka zgodovine in izobraževanje študentov – bodočih učiteljev zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani od leta 1945 naprej. Šolska kronika. Ljubljana, 2011, št. 1–2, 20 (XLIV), str. 85–102.

137 Lidija Czwecko Voler: Uporaba metode »oral history« pri poučevanju in prvi koraki k znanstveno-raziskovalnemu delu. Šolska kronika. Ljubljana, 2014, št. 1–2, 23 (XLVII), str. 131–144.

138 Imre Szilagy: Od Vogrskega do padca komunizma. Madžari v slovenskih učbenikih za zgodovino, izdanimi od 1929 do 2005. Šolska kronika. Ljubljana, 2011, št. 1–2, 20 (XLVI), str. 50–68.

139 Matej Hriberšek: Prvi slovenski priročniki in učbeniki za klasične jezike (1864–1886). Šolska kronika. Ljubljana, 2004, št. 2, 13 (XXXVII), str. 242–269.

140 Matej Hriberšek: Položaj klasičnih jezikov po I. svetovni vojni in prizadevanja za ohranitev humanistične izobrazbe. Šolska kronika. Ljubljana, 2005, št. 1, 14 (XXXVIII), str. 22–35.

kemije do prve svetovne vojne. Prispevek je razdelila v dva dela, in sicer razvoj pouka kemije do ustanovitve realke leta 1852 in pouk na realki.¹⁴¹

Dr. Saša Aleksij Glažar je skupaj s sodelavci s Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo obravnaval prve učbenike s kemijskimi vsebinami na Slovenskem od leta 1847, ko je izšla Matije Vertovca Kmetijska kemija, do prve svetovne vojne. Razprava ima številne tabele.¹⁴²

Isti avtor je skupaj z mag. Iztokom Devetakom v učbenikih s kemijsko vsebino med letoma 1847 in 1939 analiziral vsebinski sklop o vodi in njenem pomenu in dodal številne tabele.¹⁴³

Dr. Darinka Sikošek z Univerze v Mariboru je napisala prispevek o pouku kemije in didaktičnih načelih zanj v slovenskih učbenikih.¹⁴⁴

O pouku fizike v Sloveniji je v Šolski kroniki pisal dr. Stanislav Južnič. Njegovi članki obravnavajo pouk fizike v 18. stoletju. Tako je opisal pouk hidrostatike in hidrodinamike v življenju Jurija Vege med letoma 1754 in 1802 in Vegova učitelja Gregorja Schoettla in Gabriela Gruberja.¹⁴⁵ O teh temah je pisal še v dveh člankih. V prvem je opisal pouk o tekočinah na višjih študijah v Ljubljani v 18. stoletju, kjer omenja poleg Gruberja še fizika Antona Ambschella.¹⁴⁶ V drugem članku je opisal, katere šolske knjige in pripomočke je Gruber nabavil med letoma 1768 in 1785, ko je učil v Ljubljani.¹⁴⁷

Posebej pa je obravnaval tudi učila za pouk fizike na srednjih šolah v drugi polovici 19. stoletja in predstavil profesorje na slovenskih gimnazijah in realkah v tem obdobju.¹⁴⁸

Dr. Drago Stepišnik je napisal dve razpravi o pouku telesne vzgoje na Slovenskem. V prvi je obravnaval obdobje od leta 1848, ko je bila prvič uvedena v avstrijske šole, do prve svetovne vojne. V uvodu je opisal telesno vzgojo v Evropi in posamezne sisteme telesne vzgoje, ki so vplivali na razvoj tega pouka pri nas. Druga razprava je nadaljevanje prve in obsega čas do leta 1918, opisuje telovadbo na srednjih šolah, učitelje teh predmetov, prve učbenike in društvo Južni Sokol.¹⁴⁹

141 Sonja Jozelj: Pouk kemije na Slovenskem do prve svetovne vojne. Šolska kronika. Ljubljana, 1992, XXV, str. 39–55.

142 Saša Aleksij Glažar s sodelavci: Prvi učbeniki s kemijskimi vsebinami na Slovenskem 1847–1914. Šolska kronika. Ljubljana, 1998, 7 (XXXI), str. 150–162.

143 Saša Aleksij Glažar: Analiza vsebinskega sklopa o vodi v učbenikih s kemijsko vsebino od leta 1847 do 1939. Šolska kronika. Ljubljana, 2000, št. 1, 9 (XXXIII), str. 43–62. Soavtor Iztok Devetak.

144 Darinka Sikošek: Didaktična načela pri obravnavi nekaterih konceptov v kemijskih učbenikih na Slovenskem skozi čas. Šolska kronika. Ljubljana, 2012, št. 1–2, 21 (XLV), str. 41–52.

145 Stanislav Južnič: Pouk hidrostatike in hidrodinamike v času Jurija Vege. Šolska kronika. Ljubljana, 1996, 5 (XXIX), str. 184–188.

146 Stanislav Južnič: Opis pouka o tekočinah na višjih študijah v Ljubljani v 18. stoletju. Šolska kronika. Ljubljana, 2004, št. 1, 13 (XXXVII), str. 30–43.

147 Stanislav Južnič: Gruberjeve šolske knjige in demonstracijski pripomočki. Šolska kronika. Ljubljana, 2006, št. 2, 15 (XXXIX), str. 241–255.

148 Stanislav Južnič: Učila za pouk fizike v deželah poseljenih s Slovenci v drugi polovici 19. stoletja in njihove predstavitve zunaj šol. Šolska kronika. Ljubljana, 2000, št. 2, 9 (XXXVIII), str. 274–295.

149 Drago Stepišnik: Šolska telesna vzgoja ... Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Zagreb, 1975, 1976, 1977.

Mag. Božo Jakovljević je pisal o začetnici v Istri, ki je izšla leta 1944 in ostala v rokopisu.¹⁵⁰

Branislava Jordanović je obravnavala čitanke za prve štiri razrede osnovne šole v Srbiji med letoma 1830, ko je Srbija dobila avtonomijo, in 1918. Prva čitanka je izšla leta 1839.¹⁵¹

Dr. Ivan Kovačević je opisal prva dva učbenika geografije v Srbiji, ki sta izšla leta 1832 in 1845, in v njih etnologijo in geografijo.¹⁵²

O pouku geografije in astronomije v srbskih šolah v 19. stoletju je pisal Nenad Janković. Opisal je učne načrte, zakone in članke, ki so obravnavali ta dva predmeta.¹⁵³

Jelica Popović je opisala pouk risanja na srbskih srednjih šolah med letoma 1844, ko je izšel prvi zakon o šolstvu, in 1902, ko je izšlo dopolnilo zakona in učnega načrta.¹⁵⁴

Jovan Vlahović iz Prištine je opisal prvi makedonsko-srbski abecednik, ki je bil natisnjen v Carigradu leta 1889. Opisal je razvoj šolstva v Makedoniji do tega leta.¹⁵⁵

Zgodovina posameznih šol

Prispevki o zgodovini teh šol so med najštevilnejšimi v reviji. Največkrat so bili članki napisani ob okroglih jubilejih šol. Posebna rubrika ob jubilejih slovenskih šol je bila v Šolski kroniki med letoma 1992 in 2014, pisali sta jo Slavica Pavlič in Tatjana Hojan.

Posebej bodo tu omenjene šole, ki so bile večkrat obravnavane, in članki, ki so opisovali šole na širšem območju.

France Ostanek je opisal pregled šolstva na območju občin Šentjurij pri Celju ter Šmarje pri Jelšah do leta 1941. Uvodu, v katerem je podal pregled šolskih zakonov od leta 1774 dalje, je sledila zgodovina posameznih šol na tem območju.¹⁵⁶

Slavica Pavlič je opisala razvoj šolstva v Beli krajini do leta 1869, ko je delovalo že precej šol, ki jih posebej omenja.¹⁵⁷

150 Božo Jakovljević: Rukopis neobjavljene istarske početnice. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1978, XI, str. 287–290.

151 Branislava Jordanović: Čitanke za prva četiri razreda osnovne škole u kneževini i kraljevini Srbiji (1830–1918). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1981. XIV, str. 87–95.

152 Ivan Kovačević: Etnologija i geografija u prvim udžbenicima geografije u Srbiji. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1985. XVIII, str. 128–138.

153 Nenad Janković: Nastava geografije i astronomije u srpskim osnovnim i srednjim školama devetnaestoga veka. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 13–36.

154 Jelica Popović: Nastava crtanja u srednjim školama u Srbiji od 1844. do 1902. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1977, X, str. 151–168.

155 Jovan Vlahović: Prvi makedonsko-srpski bukvar štampan je u Carigradu 1889. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1967, III, str. 227–231.

156 France Ostanek: Pregled razvoja školstva na območju občin Šentjurij pri Celju ter Šmarje pri Jelšah do leta 1941. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1977, XI, str. 81–109.

157 Slavica Pavlič: Razvoj školstva v Beli krajini do leta 1869. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1971, VI, str. 81–118.

Mag. Darko Friš je opisal slovenske župnijske osnovne šole v Ameriki med letoma 1895 in 1941. Opisu je dodal tudi predmetnik teh šol in zemljevid.¹⁵⁸

Cene Omerzel je pisal o moščanski šoli na Zaloški cesti v Ljubljani od njene postavitve leta 1914 do leta 2000. Šola je bila sprva osnovna, po vojni pa gimnazija. Članek je urejen po posameznih šolskih letih.¹⁵⁹

Kustos Koroškega pokrajinskega muzeja Vinko Skirek je opisal življenje posameznih nemških šol na okupiranem ozemlju Mežiške doline med letoma 1941 in 1945.¹⁶⁰

O nemških šolah na Gorenjskem med drugo svetovno vojno je pisal profesor Ivan Križnar.¹⁶¹

Dr. Mitja Ferenc je napisal članek o šolah na nekdanjem nemškem jezikovnem območju po odhodu kočevskih Nemcev.¹⁶²

Alenka Borjančič je dvakrat pisala o ljudski šoli v Postojni: v letih 1994 in 1995.¹⁶³

Dr. Bogdan Kolar je pisal o zasebni šoli v Salezijanskem zavodu na Rakovniku v Ljubljani.¹⁶⁴

Dr. Andrej Vovko je opisal srednje šole na Dolenjskem. Po kratkem uvodu – predstavitvi razvoja srednjega šolstva – je opisal posamezne dolenjske šole: meščanske, kmetijske, učiteljišča, gimnazije in druge.¹⁶⁵

Od hrvaških šol je bilo največ člankov posvečenih šolam v Zagrebu. Dr. Vladimir Bazala je podrobno opisal razvoj univerze ob tristoti obletnici prvega predavanja na njej. Naštel je tudi prve profesorje in njihovo delo, zanimiv patent cesarja Leopolda, ki je razglasil zagrebško vseučilišče.¹⁶⁶

Josip Busija, upokojeni direktor Višje pedagoške šole v Zagrebu, je napisal o tej šoli štiri razprave. V prvi je opisal začetek te šole leta 1919 in napornih prvih trideset let v boju za obstanek.¹⁶⁷

158 Darko Friš: Slovenske župnijske osnovne šole v Ameriki 1895–1941. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 42–57.

159 Cene Omerzel: Življenje in delo v šolskem poslopu na Zaloški cesti v Mostah od 1913 do danes. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, 10 (XXXIV), str. 101–113, 276–290.

160 Vinko Skirek: Nemške ljudske šole med letoma 1941 in 1945 v Mežiški dolini. Šolska kronika. Ljubljana, 2012, 21 (XLV), str. 101–127.

161 Ivan Križnar: Nemško šolstvo na Gorenjskem v letih 1941–1945. Šolska kronika, Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 122–147.

162 Mitja Ferenc: Usoda šol na nekdanjem nemškem jezikovnem območju po odhodu kočevskih Nemcev. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 146–160.

163 Alenka Borjančič: Kronika V. razredne ljudske šole v Postojni 1900–1910. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 187–197.

164 Bogdan Kolar: Zasebna deška ljudska šola v Salezijanskem zavodu na Rakovniku v Ljubljani. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 94–112.

165 Andrej Vovko: Pregled srednjega šolstva na Dolenjskem. Šolska kronika. Ljubljana, 2015, št. 1–2, 24 (XLVIII), str. 157–180.

166 Vladimir Bazala: Preteče, osnutak i razvoj Sveučilišta u Zagrebu do 1918. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete, Zagreb, 1965, II, str. 51–82.

167 Josip Busija: Viša pedagoška škola u Zagrebu od početka se borila za opstanak. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1974, VIII, str. 145–168.

Enako podrobno je opisal tudi drugo obdobje te šole med letoma 1931 in 1940, ko se je borila za visokošolsko izobraževanje učiteljev.¹⁶⁸

Po arhivskih virih je obdelal tudi obdobje med drugo svetovno vojno, ko je postalo pomembno vprašanje nove stavbe za akademijo.¹⁶⁹

Zadnja razprava je obsegala obdobje med letoma 1945 in 1951. Na šoli so uvedli tudi izredni študij in se leta 1947 preselili v novo stavbo.¹⁷⁰

Profesor Lovro Jovan je napisal obsežno razpravo ob stoletnici obrtne šole v Zagrebu.¹⁷¹

Dr. Mate Zaninović, redni profesor na Filozofski fakulteti v Zadru, je opisal šole v Šibeniku in njegovi okolici med letoma 1921 in 1941. Razprava je bila objavljena v petih letnikih Zbornika.¹⁷²

Dr. Jašar Redžerpagić, profesor na Višji pedagoški šoli v Prištini, je opisal muslimansko versko šolo – medreso v Skopju.¹⁷³

Slovensko učiteljstvo

O vlogi učiteljstva na Slovenskem je izšlo več razprav v Šolski kroniki. Diplomirana pedagoginja Maja Šebjanič je opisala neliterarno podobo učitelja med letoma 1855 in 1914. Gradivo za razpravo je izbrala iz pedagoških revij, ki so izhajale v tem obdobju. Na podlagi teh je ugotovila, da so bili učitelji takrat izobraženi, dobredelní, a zelo slabo plačani. Še slabši pa je bil položaj učiteljic.¹⁷⁴

Franc Šebjanič je pisal o slovenskih protestantskih učiteljih v Nemes-Csóju sredi 18. stoletja. Predvsem je poudaril vlogo Štefana Küzmiča in Mihaela Bakoša.¹⁷⁵

Dr. Mojca Peček je napisala več razprav o položaju slovenskega učiteljstva v drugi polovici 19. stoletja po izidu tretjega avstrijskega šolskega zakona. Kako so

168 Josip Busija: Viša pedagoška škola u Zagrebu u borbi za visokoškolsko obrazovanje učitelja (od 1931. do 1940. godine). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1977, X, str. 123–142.

169 Josip Busija: Visoka (viša) pedagoška škola u Zagrebu između 1941. i 1945. god. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1971, VI, str. 55–73.

170 Josip Busija: Širom otvorena vrata Više pedagoške škole u Zagrebu (1945–1951). Ljubljana, 1980, XIII, str. 87–105.

171 Lovro Jovan: Sto godina obrtne škole u Zagrebu. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1983, XVI, str. 7–42.

172 Mate Zaninović: Škole u Šibeniku i okolici do 1921. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1977, XI, str. 111–130; Ljubljana, 1979, XII, str. 57–84; Škole u Šibeniku i okolici od 1921. do 1941. godine, I. dio. – od 1921. do 1929. 1980, XIII, str. 65–78; Drugi dio od 1929. do 1941. 1981, XIV, str. 41–56; 1982, XV, str. 5–26.

173 Jašar Redžerpagić: Velika medresa u Skoplju 1925–1941. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1968, IV, str. 177–199; 1969/70, V, str. 237–252.

174 Maja Šebjanič: (Neliterarna) podoba učitelja 1855–1914 v pedagoškem tisku. Šolska kronika. Ljubljana, 2013, št. 3, 22 (XLVI) str. 447–464.

175 Franc Šebjanič: Slovenski protestantski šolniki in šolarji sredi 18. stoletja v Nemes-Csóju na Ogrskem. (Pripispek k zgodovini školstva med panonskimi Slovenci). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1971, VI, str. 41–48.

si po uvedbi obveznega šolanja predstavljali vlogo in osebnost učitelja, je predstavila v članku s pomenljivim naslovom Čednosti dobrega učitelja. Citirala je več izjav v takratnem časopisju, ki so obravnavali to tematiko. Učitelj bi moral biti moralni zgled in dober vzgojitelj, čeprav je bil takrat za svoje delo slabo plačan in poučeval večinoma v slabih razmerah.¹⁷⁶

Kako je prišlo do feminizacije učiteljskega poklica, je obravnavala v drugi razpravi. Tudi tokrat zajema obdobje po tretjem osnovnošolskem zakonu iz leta 1869, ki je dovoljeval nameščanje učiteljic na osnovnih šolah. Po tem letu je število učiteljic vedno bolj raslo, učiteljev pa je bilo vedno manj, ker so si iskali druge, bolj plačane zaposlitve. Učiteljice so imele vse do konca prve svetovne vojne nižje plače, zanje pa je veljal tudi celibat, saj so po poroki morale večinoma zapustiti službo.¹⁷⁷

Dve razpravi je posvetila učiteljevi strokovni avtonomiji in avtoriteti v drugi polovici 19. stoletja. V prvi je prikazala vlogo učiteljev pri sprejemanju učnih načrtov in delu v razredu in pri tem uporabljala članke v takratnem strokovnem tisku. Ugotovila je, da je bil učitelj takrat pač samo uradnik, ki je moral izvrševati zakonodajo s tega področja.¹⁷⁸

V drugi je analizirala sodelovanje učiteljev v šolskih svetih in na učiteljskih konferencah po tretjem osnovnošolskem zakonu. Ugotovila je, da v šolskih svetih učitelji niso imeli možnosti vplivati na šolsko politiko, vendar pa so v učiteljskih društvih, na učiteljskih konferencah in strokovnem tisku že opozarjali na svoje pravice in samostojnost.¹⁷⁹

Dr. Andrej Vovko je opisal delovanje profesorjev in učiteljev v znanstveni založbi Slovenski matici do prve svetovne vojne v Ljubljani, Mariboru, Gorici, Novem mestu in Kamniku.¹⁸⁰

Učiteljska društva

Dr. Branko Šuštar je obravnaval učiteljske organizacije na Slovenskem od srede 19. stoletja, ko so začela nastajati posamezna učiteljska društva, ločitve po strankarski pripadnosti do njihove združitve.¹⁸¹

176 Mojca Peček: Čednosti dobrega učitelja. Šolska kronika. Ljubljana 1992, XXV, str. 71–79.

177 Mojca Peček: Feminizacija učiteljevanja 1869–1941. Šolska kronika. Ljubljana, 1993. XXVI, str. 61–73.

178 Mojca Peček: Učitelji o možnostih in mejah svoje strokovne avtonomije v drugi polovici 19. stoletja. Šolska kronika. Ljubljana, 1998. 7 (XXXI), str. 111–124.

179 Mojca Peček: Strokovna avtoriteta osnovnošolskega učitelja. Šolska kronika. Ljubljana, 1996. 5 (XXIX), str. 69–78.

180 Andrej Vovko: Profesorji in učitelji člani Slovenske matice v nekaterih mestih na Slovenskem do prve svetovne vojne. Šolska kronika. Ljubljana, 2006, št. 2, 15 (XXXIX), str. 285–301.

181 Branko Šuštar: Učiteljske organizacije na Slovenskem in njihova idejna usmeritev od srede 19. do sredine 20. stoletja. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, št. 2, 10 (XXXIV), str. 329–338.

Dr. Monika Govekar Okoliš je opisala prosvetno – izobraževalno delo društev, ki so delovala na Goriškem in Trstu med letoma 1848 do 1914.¹⁸²

Dr. Andrej Vovko je napisal več prispevkov o šolski Družbi sv. Cirila in Metoda, ki je bila narodnoobrambna organizacija, ki je ustanavljala na narodnostno ogroženih območjih slovenske vrtce in šole. V Zborniku leta 1985 je napisal članek ob njeni stoletnici, leta 1994 v Šolski kroniki pa njeno dejavnost na šolskem področju. Posebej je opisal tudi odnos med Družbo sv. Cirila in Metoda in Zavezo avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev in vprašanje zastopnika te organizacije v njej.¹⁸³

Tatjana Hojan je opisala raznoliko delovanje slovenske učiteljske organizacije od ustanovitve leta 1889 do leta 1941.¹⁸⁴ Posebej sta opisani zadruga Učiteljski dom in učiteljski dom v Rogaški Slatini. Učiteljski dom je bilo sprva društvo, ki je imelo namen v Ljubljani in Mariboru ustanoviti internat za šolajoče se otroke učiteljev. Društvi sta se leta 1928 preosnovali v zadrugo. Zadrugi sta svoj namen dosegli, saj je bil v Mariboru dom odprt leta 1932, v Ljubljani pa 1935.¹⁸⁵

Učiteljska organizacija je ustanovila tudi zadrugo Učiteljski zdraviliški dom v Rogaški Slatini. Dom so odprli leta 1920 in je deloval do leta 1954, ko so stavbo prodali občini, ki je v njej uredila stanovanja.¹⁸⁶

V sklop učiteljske organizacije sodita tudi odbora za kmečko in gospodinj-sko nadaljevalno šolstvo. Avtorica je opisala delo teh dveh odborov med letoma 1930 in 1940.¹⁸⁷

V učiteljski organizaciji je med letoma 1930 in 1932 deloval tudi »odsek za zgodovino šolstva«. V tem obdobju so člani tega odseka Ciril Petrovec, Alojzij Potočnik in Vekoslav Mlekuž pripravili številna dela iz zgodovine šolstva.¹⁸⁸

Ista avtorica je pisala tudi o društvu Narodna šola, ki je delovalo med letoma 1871 in 1924 z namenom preskrbeti šolam učne pripomočke in knjige.¹⁸⁹

Obravnavala je tudi Slovensko šolsko matico, ki je bila ustanovljena leta 1900. Njeno delovanje je spremljala pedagoška revija Popotnik, ki je objavljala njena poročila, ocene knjig in polemike ob njih.¹⁹⁰

182 Monika Govekar Okoliš: razvoj in pomen prosvetno-izobraževalnega dela društev na Goriškem in v Trstu v letih 1848–1914. Šolska kronika. Ljubljana, 2006, št. 2, 15 (XXXIX), str. 273–284.

183 Andrej Vovko: Vprašanje zastopnika učiteljstva v vodstvu »Družbe sv. Cirila in Metoda« v obdobju Avstro-Ogrske. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1983, XVI, 53–64.

184 Tatjana Hojan: Ob stoletnici ustanovitve slovenske učiteljske organizacije. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1989, XXII, str. 55–61.

185 Tatjana Hojan: Zadruga učiteljski dom (1918–1941). Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 1, 8 (XXXII), str. 32–49.

186 Tatjana Hojan: Učiteljski dom v Rogaški Slatini. Šolska kronika. Ljubljana, 2004, št. 2, 13 (XXXVII), str. 272–292.

187 Tatjana Hojan: Delo odbora vodij kmečko- in gospodinj-skonadaljevalnih šol med letoma 1930 in 1940. Šolska kronika. Ljubljana, 1996, 5 (XXIX), str. 111–122.

188 Tatjana Hojan: Slovenski učitelji za zgodovino šolstva: Odsek za zgodovino šolstva in delo njenih ustanoviteljev. Šolska kronika. Ljubljana, 2014, št. 1–2, 23 (XLVII), str. 145–151.

189 Tatjana Hojan: Narodna šola (1871–1924), društvo v podporo slovenskemu učiteljstvu. Šolska kronika. Ljubljana, 2012, št. 1–2, 21 (XLV), str. 53–68.

190 Tatjana Hojan: Slovenska šolska matica in Popotnik 1900–1941. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, št. 2, 10 (XXXIV), str. 213–235.

Dr. Ljubica Šuligoj je opisala razvoj ptujskega učiteljskega društva, ki je bilo ustanovljeno leta 1869, po prvi svetovni vojni pa doživelo prenovu. Opisala je vplive posameznih učiteljev in takratnih društev na njegovo delovanje.¹⁹¹

Ljiljana Šuštar je obravnavala sindikat učiteljev v letih 1945 do 1950, ki se je osnoval od Strokovne zveze učiteljev in profesorjev do Zveze prosvetnih delavcev. Po letu 1974 pa se je oblikoval sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti.¹⁹²

Draga Humek je opisala delo mariborskih prosvetnih delavcev med letoma 1945 in 1962. Po vojni je bil ustanovljen Pedagoški aktiv Maribor, nato Klub prosvetnih delavcev in Pedagoško društvo. Avtorica prikaže delo teh društev pri reformi šolstva in prizadevanja za ustanovitev Pedagoške akademije.¹⁹³

Članki o posameznih pedagogih

Od slovenskih pedagogov je veliko člankov o direktorjih Slovenskega šolskega muzeja. O Francetu Ostaneku je prvič pisala Slavica Pavlič. Opisala je njegovo življenje in delo, posebej pa poudarila njegov pomen v organizaciji Slovenskega šolskega muzeja.¹⁹⁴

Ista avtorica je objavila tudi krajši zapis ob njegovi smrti.¹⁹⁵

O naslednji direktorici Slovenskega šolskega muzeja Slavici Pavlič so pisali v Šolski kroniki večkrat. Leta 1993, ob njeni upokojitvi, je pripravil z njo pogovor kustos muzeja Branko Šuštar. V njem je opisala svoje delovanje v muzeju in o uredniškem delu pri Zborniku.¹⁹⁶ Ob njeni 70- in 80-letnici sta pisala direktor Slovenskega šolskega muzeja mag. Branko Šuštar¹⁹⁷ in muzejska svetovalka Mateja Ribarič.¹⁹⁸

Ob njeni 75-letnici je izšla posebna številka Šolske kronike s podnaslovom Zbornik prispevkov ob 75-letnici prof. Slavice Pavlič. 22. septembra 2004 so v Slovenskem šolskem muzeju potekali Jesenski pogovori o zgodovini šolstva in o muzealstvu. Na teh pogovorih so bile obravnavane teme, s katerimi je bila povezana jubilejanka, tako zgodovina šolstva v Idriji, otroci in otroški vrtci, šolske

191 Ljubica Šuligoj: Pot Učiteljskega društva za ptujski okraj od njegovih začetkov do nemške okupacije leta 1941. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, št. 2, 10 (XXXIV), str. 251–266.

192 Ljiljana Šuštar: Sindikat učiteljev v letih 1945–1950. Šolska kronika. Ljubljana, 1993, XXVI, str. 89–99.

193 Draga Humek: Pedagoške dejavnosti mariborskih prosvetnih delavcev v letih 1945–1962 (gradivo). Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana-Zagreb, 1991, XXIV, str. 118–129.

194 Slavica Pavlič: France Ostanek – organizator Slovenskega šolskega muzeja. Zbornik za historiju školstva i prosvjete, Zagreb, 1976, X, str. 191–194.

195 Slavica Pavlič: France Ostanek 1902–1989. Zbornik za historiju školstva i prosvjete, Ljubljana, 1989, XXII, str. 67–68.

196 Branko Šuštar: Pogovor s prof. Slavico Pavlič, dosedanja glavna urednica naše revije. Šolska kronika. Ljubljana, 1993, XXVI, str. 9–12.

197 Branko Šuštar: Jubilej prof. Slavice Pavlič. Šolska kronika, Ljubljana, 1999, št. 2, 8 (XXXII), str. 211–212.

198 Mateja Ribarič: Prof. Slavica Pavlič – 80 letnica. Šolska kronika, Ljubljana, 2010, št. 1, 19 (XLIII), str. 143–144.

stavbe, zgodovina šolstva, posamezni učitelji in muzejske razstave. Skupno je sodelovalo 26 avtorjev.¹⁹⁹

Tretji direktor Slovenskega šolskega muzeja je bil dr. Andrej Vovko. O njem je dva članka napisal mag. Stane Okoliš. Prvega ob njegovi 65-letnici,²⁰⁰ drugega ob smrti.²⁰¹

Članke so pisali tudi o drugih delavcih muzeja. O bibliotekarki Tatjani Hojan sta izšla dva, in sicer ob 60- in 70-letnici. Ob smrti računovodkinje Nade Lindič in tehnične delavke Pepce Živič sta izšla nekrologa.

Člankov o slovenskih pedagogih je izšlo zelo veliko, še več pa ob življenjskih jubilejih in ob smrti. Mag. Mladen Tancer je pripravil številne članke o pedagogih: dr. Francetu Strmčniku, Dragi Humek, Ernestu Vrancu, Gustavu Šilihu, Franju Žgeču, Albertu Žerjavu, Rudiju Lešniku, Antonu Ostercu, Milanu Divjaku, Henriku Schreinerju, Frančku Lasbaherju, dr. Martinu Kramarju, Tonetu Turičniku in Cilki Dimec Žerdinovi.

Posebej bom omenila nekatere pomembnejše prispevke. Članek o astronomu Avguštinu Hallersteinu je izšel ob tristoti obletnici njegovega rojstva. V njem avtor dokazuje, da je med šolanjem na filozofiji v Ljubljani pridobil trdno podlago, ki je omogočila njegove poznejše znanstvene prispevke. Vstopil je v jezuitski misijon in odšel na Kitajsko, kjer je napredoval do predsednika astronomskega kolegija.²⁰²

Pomen pisca naše prve knjige Primoža Trubarja je osvetlil dr. Jože Rajhman v članku z dvema deloma. Prvi je bil Trubar s knjigo, drugi pa Trubarjeva pedagogija.²⁰³

Najbolj znana šolnika v 19. stoletju sta bila Andrej Praprotnik in Ivan Lapajne, zato sta bila obravnavana tudi v Šolski kroniki. Prvega je podrobno predstavila Dunja Sinobad, ki je opisala njegovo življenje in delo,²⁰⁴ posebej pa njegove pedagoške nazore.²⁰⁵

O Ivanu Lapajnetu je ob petdeseti obletnici njegove smrti pisala Slavica Pavlič. Njegov življenjepis je razdelila na štiri obdobja, ko je bil dijak in učiteljski pripravnik, učitelj v Idriji, nadučitelj v Ljutomeru, vodja in ravnatelj meščanske šole v Krškem. Zatem ga je opisala kot pisca učbenikov in pedagoških knjig, so-

199 Branko Šuštar: Jubilej prof. Slavice Pavlič – 75 let. Jesenski pogovori o zgodovini šolstva in o muzealstvu. Šolska kronika, 2006, št. 1, 14 (XXXIX,) str. 11–15.

200 Stane Okoliš: Andrej Vovko – 65-letnik. Šolska kronika, Ljubljana, 2012, št. 1–2, 21 (XLV), str. 193–195.

201 Stane Okoliš: Dr. Andrej Vovko (1947–2015). Šolska kronika, Ljubljana, 2015, št. 1–2, 24 (XLVIII), str. 155–156.

202 Stanislav Južnič: Hallersteinova šolska leta na Kranjskem. Šolska kronika, Ljubljana, 2005, št. 1, 14 (XXXVIII), str. 9–21.

203 Jože Rajhman: Trubarjev pedagoški eros (ob štiristoletnici smrti). Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1987, XX, str. 7–15.

204 Dunja Sinobad: Šolnik Andrej Praprotnik 1827–1895. Šolska kronika, Ljubljana, 2007, št. 2, 16 (XL), str. 264–291.

205 Dunja Sinobad: Pedagoški nazori šolnika Andreja Praprotnika. Šolska kronika, 2007, št. 1, 16 (XL), str. 16–34.

delavca pri strokovnih glasilih in slovenskega posojilničarja. Dodala je seznam njegovih knjig.²⁰⁶

Zanimiv je prispevek o učitelji Slavku Flisu iz leta 1869, ki ga je pripravila arhivistka Judita Šega.²⁰⁷

Mag. Marjetka Balkovec Debevec je predstavila življenje in delo stoletne učiteljice Vide Uršič, s katero se je pogovarjala. Opisala je svoje šolanje v Škocjanu na Dolenjskem, pri šolskih sestrah v Šmihelu pri Novem mestu in svoje službovanje po raznih podeželskih šolah. Nekaj časa je delala tudi kot vzgojiteljica v Ljubljani in nazadnje poučevala na Osnovni šoli Majde Vrhovnik.²⁰⁸

Obsežno razpravo o učitelju Stanetu Žagarju je napisal Venceslav Čopič. Po- leg življenjepisa je opisal tudi gospodarske in kulturne razmere, kakršne so bile ob njegovem šolanju in učiteljevanju na Spodnjem Štajerskem in Gorenjskem. Posebno poglavje je namenil Žagarjevemu delu na Dobravi, tako na šoli kot pri izobraževanju odraslih in gospodarskem napredku vasi.²⁰⁹

Med najbolj znanimi učitelji v obdobju med obema vojnama je bil Pavel Flere. O njem je ob stoletnici njegovega rojstva pisala Tatjana Hojan. Članek ima naslednje mednaslove: Življenjepis, Delo v učiteljskih društvih, Delo pri šolski zakonodaji, Pedagog, Urednik Popotnika, Pisec učbenikov, Delo za mladinsko književnost in literarno zgodovino ter Članki o njem.²¹⁰

O učiteljici Elizi Kukovec je pisala profesorica Andrejka Nemec iz osnovne šole v Stopercah. Kukovčeva je nad petdeset let poučevala v Stopercah, pisala pedagoške članke, zelo aktivna je bila tudi zunaj šole, saj je poučevala vaške žene v gospodinjstvu in kmetijstvu, vodila pevski zbor in sodelovala pri delih v občini, pod njenim vodstvom so dobili v kraju novo šolsko poslopje.²¹¹

Vincenc Žnidar je opisal vlogo učitelja meščanskih šol Josipa Brinarja. Najprej je pisal o meščanskih šolah na Slovenskem, nato pa o Brinarjevem literarnem delu, njegovih učbenikih in opravil analizo njegovih beril. Zatem je opisal še njegovo delo na področju slovenskih slovnice in vadnic, zgodovinskih učbenikov, mladinskih spisov in pedagoških razprav. Članku je dodal tudi bibliografijo njegovih del.²¹²

O prvi slovenski vzgojiteljici slepih Franici Vrhunc je pisal Albin Podjavoršek in opisal šolanje slepih do ustanovitve zavoda v Sloveniji.²¹³

206 Slavica Pavlič: Ivan Lapajne – učitelj in pedagoški pisatelj. Zbornik za historijo šolstva i prosvjete. Ljubljana, 1981, XIV, str. 3–16.

207 Judita Šega: »Kako imenitno je otroke odgojevati.« Tri razmišljanja učitelja Slavka Flisa iz leta 1869. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 198–204.

208 Marjetka Balkovec Debevec: Ob stoletnici učiteljice Vide Uršič. Šolska kronika. Ljubljana, 2003, št. 1, 12 (XXXVI), str. 81–88.

209 Venceslav Čopič: Stane Žagar – ljudski učitelj. Zbornik za historijo šolstva i prosvjete, 1965, II, str. 5–36.

210 Tatjana Hojan: Zbornik za historijo šolstva i prosvjete. Ljubljana, 1982, XV, str. 35–47.

211 Andrejka Nemec: Prispevek Elize Kukovec v slovensko pedagoško zakladnico. Zbornik za zgodovino šolstva – Šolska kronika. Ljubljana, 1992, XXV, str. 147–155.

212 Vincenc Žnidar: Josip Brinar in slovenska meščanska šola. Zbornik za historijo šolstva i prosvjete. Zagreb, 1968, IV, str. 129–154.

213 Albin Podjavoršek: Vzgoja slepih in delež Franice Vrhunc – prve slovenske vzgojiteljice slepih. Zbornik za historijo šolstva i prosvjete. Ljubljana, 1979, XII, str. 117–129.

Jurij Auer je opisal delo Josipa Kobala, upravitelja Zavoda za slepe, ki je napisal številne članke in sodeloval pri učbenikih za slepe.²¹⁴

O avtorju številnih učbenikov za strokovne šole, profesorju Henriku Podkrajšku je pisala Tatjana Hojan.²¹⁵

Dr. Stane Južnič je predstavil profesorja dr. Karla Robido, ki je napisal številna dela iz fizike, matematike in druge poljudnoznanstvene spise. V prvem delu članka je opisal njegovo življenje in šolanje, v drugem pa ga predstavlja kot učitelja Jožefa Štefana in njegova prizadevanja za izboljšanje pouka matematike.²¹⁶

Isti avtor je predstavil tudi rektorja Nikodema Frischlina, ki je v Ljubljani deloval med letoma 1582 in 1584 na stanovski šoli in na njej izboljšal pouk. Predstavil je tudi naše šole pred Frischlinom in pregled katoliških nadaljevalnih šol v deželah, kjer so prebivali Slovenci, opisal pa tudi njegovo povezavo z najljubšim učencem Megiserjem.²¹⁷

Prav tako je dr. Južnič predstavil tudi življenjsko pot in delo jezikoslovca in avtorja učbenikov Rudolfa Južniča. Razpravi je dodal tudi kronološko bibliografijo njegovih del in objavljene zapise o njem.²¹⁸

Dr. Boris Golec je predstavil učitelja Fortunata Skubica in njegovo oporoko, ki je prva učiteljeva oporoka v slovenščini, nastala leta 1801.²¹⁹

Življenje in delo univerzitetnega profesorja dr. Mihajla Rostoharja je predstavila dr. Ana Benedetič. Članek je razdelila na poglavja: Čas študija, Prizadevanja za ustanovitev ljubljanske univerze, Rostohar v Brnu in Njegova vloga pri ustanavljanju katedre za psihologijo na Filozofski fakulteti.²²⁰

Dr. Eva Premk Bogataj je predstavila šolanje slavistke dr. Marje Boršnik.²²¹

O znanem slovenskem matematiku dr. Francu Močniku so v Šolski kroniki prispevki ob dvestoti obletnici njegovega rojstva. O pomenu njegovega dela je pisal dr. Milan Hladnik,²²² o razstavi, ki jo je pripravil Slovenski šolski muzej v so-

214 Jurij Auer: Josip Kobal in njegov pomen za izobraževanje slepih otrok. Šolska kronika. Ljubljana, 2014, št. 1–2, 23 (XLVII), str. 124–130.

215 Tatjana Hojan: Pisec slovenskih učbenikov za strokovne šole Henrik Podkrajšek (1858–1928). Šolska kronika. Ljubljana, 2007, št. 1, 16 (XL), str. 35–43.

216 Stanislav Južnič: Dr. Karel Robida (1804–1877), gimnazijski profesor in razrednik Jožefa Štefana. (Ob 130-letnici smrti). Šolska kronika, Ljubljana, 2007, št. 1, 16 (XL), str. 7–15.

217 Stanislav Južnič: Rektor Nikodem Frischlin v Ljubljani od 1582 do 1584. Šolska kronika, Ljubljana, 2008, št. 1, 17 (XLI), str. 28–50.

218 Stanislav Južnič: Življenje in delo jezikoslovca Rudolfa Južniča (1883–1955). Šolska kronika, Ljubljana, 2002, št. 1, 11 (XXXV), str. 61–78.

219 Boris Golec: Najstarejša oporoka učitelja v slovenščini. Kulturnozgodovinski oris dokumenta in njegovega avtorja. Šolska kronika. Ljubljana, 2016, št. 3, 25 (XLIX), str. 349–373.

220 Ana Benedetič: Življenje in delo dr. Mihajla Rostoharja (1878–1966). Šolska kronika, Ljubljana, 1997, 6 (XXX), str. 151–156.

221 Eva Premk Bogataj: Začetki šolanja prve dame slovenske slavistike prof. dr. Marje Boršnik (1906–1982). Šolska kronika. Ljubljana, 2016, št. 3, 25 (XLIX), str. 396–405.

222 Milan Hladnik: Matematično in pedagoško poslanstvo dr. Franca Močnika. Šolska kronika. Ljubljana, 2015, št. 1–2, 24 (XLVIII), str. 25–54.

delovanju z Mestnim muzejem Idrija, pa Anton Arko.²²³ Tatjana Hojan je opisala, kako so o Močniku pisala slovenska pedagoška glasila.²²⁴

O dr. Mihajlu Rostoharju sta ob stoti obletnici njegovega rojstva pisala Albin Podjavoršek in Václav Speváček. Prvi je pisal o njegovem delu med Slovenci, zlasti o ustanovitvi katedre za psihologijo in psihološkega instituta na ljubljanski univerzi,²²⁵ drugi pa o njegovem delovanju v Pragi.²²⁶

Šolska kronika je leta 1996 uvedla novo rubriko Spomini na šolo. V njej so posamezni pedagogi opisovali svoje šolanje in službovanje. Največkrat so objavljali spomine Zlata in Jože Volarič, Janez Švajncar, Mira Hiršel, Štefanija Rostohar in Mirjana Junc.

Od pedagogov, ki so delovali na Hrvaškem, je bilo v Zborniku kar pet razprav posvečenih Davorinu Trstenjaku, rojenemu v Sloveniji. Spisal je okrog petdeset publikacij in več kot 750 člankov, poleg tega se je udeleževal tudi v družbenem in političnem življenju. O njem je pisal dr. Dragutin Frankovič. Že v prvi številki Zbornika je pisal o Trstenjakovem delu v Karlovcu in njegovi premestitvi v Kostajnico.²²⁷

Zatem je opisal tudi Trstenjakovo delo v naslednjih službenih krajih: v Kostajnici in Gospiću ter njegovo vlogo pri »tihi stavki« hrvaškega učiteljstva leta 1911. Opisal je tudi zadnja leta njegovega življenja, ko se je leta 1908 upokojil in preselil v Zagreb.²²⁸

Dr. Mihajlo Ogrizović, profesor na Filozofski fakulteti v Zagrebu, je napisal dve razpravi o znani hrvaški pedagoginji Mariji Fabković. V prvi je predstavil njeno pedagogiko,²²⁹ v drugi pa društveno delo.²³⁰

Václav Speváček, profesor na Pedagoški fakulteti v Plznu, pa je predstavil njeno povezavo s Prago in njeno delo v njej. Po rodu je bila namreč Čehinja, avtor pa je podatke o njenem bivanju v Pragi našel v praških arhivih.²³¹

223 Anton Arko: Razstava Z vrlino in delom: Občasna razstava ob 200-letnici rojstva dr. Franca Močnika (1814–1892). Šolska kronika. Ljubljana, 2015, št. 1–2, 24 (XLVIII), str. 55–56.

224 Tatjana Hojan: Dr. Franc Močnik v slovenskih pedagoških glasilih. Šolska kronika. Ljubljana, 2014, št. 1–2, 23 (XLVII), str. 36–55.

225 Albin Podjavoršek: Profesor dr. Mihajlo Rostohar pri Slovencih. Zbornik za historijo školstva i prosvjete. Ljubljana, 1979, XII, str. 131–135.

226 Václav Speváček: Mihailo Rostohar u Pragi (ob stoletnici rojstva). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1979, XII, str. 131–135.

227 Dragutin Franković: Trstenjakov rad u Karlovcu i premještaj u Kostajnicu. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1964, I, str. 95–110.

228 Dragutin Franković: Posljednje godine života i rada Davorina Trstenjaka (1911–1921). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1974, VIII, str. 67–103.

229 Mihajlo Ogrizović: Pedagoška misao Marije Fabković. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1964, I, str. 111–134.

230 Mihajlo Ogrizović: Društveni rad Marije Fabković. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1967, III, str. 121–141.

231 Václav Speváček: Marija Fabković i Prag. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1969/70, V, str. 345–358.

Pomemben učitelj v 19. stoletju na Hrvaškem je bil tudi Ivan Filipović, organizator učiteljstva, pisatelj in urednik. O njem je pisala pedagoginja Vesna Bačić Kranjec ob sedemdeseti obletnici njegove smrti. Na koncu članka je dodala tudi bibliografijo njegovih del, obsežno literaturo o njem in arhivske dokumente.²³²

Ivan Vavra je objavil razpravo, v kateri dokazuje, da so se nekateri pisci o njem motili glede njegovih prvih del.²³³

Direktor Hrvaškega šolskega muzeja Branko Pleše je opisal delo prvega učitelja slepih na Hrvaškem in pisca strokovnih člankov Vinka Beka.²³⁴

Ob 70-letnici pomembnih hrvaških pedagogov sta izšli dve daljši razpravi. Prva je namenjena dr. Mihajlu Ogrizoviću, profesorju na Filozofski fakulteti v Zagrebu, ki je deloval predvsem na področju zgodovine pedagogike. Razpravi je dodan tudi kronološki pregled njegovih monografij in člankov.²³⁵

Druga razprava je obravnavala delovanje dr. Mateta Zaninovića, profesorja na Pedagoških akademijah v Zadru in Splitu in aktivnega udeleženca pedagoških društev. Napisal je nekaj knjig s področja zgodovine pedagogike, učbenike s tega področja in številne članke.²³⁶

Direktor Pedagoškega muzeja v Beogradu Svetomir Gačić je pisal o direktorju hrvaškega šolskega muzeja v Zagrebu ob njegovi 60-letnici in odhodu v pokoj. Branko Pleše je vso svojo delovno dobo preživel v muzejih, sprva v Varaždinu, nato v Zagrebu, kjer je bil od 1959 kustos, od 1966 pa direktor in dolgoletni urednik Zbornika za historiju školstva i prosvjete. Avtor članka je na koncu navedel njegova dela, razvrščena po času izida, in sicer od 1950 do 1981.²³⁷ Ob njegovi smrti je o njem pisal ravnatelj Hrvaškega šolskega muzeja Ivan Vavra.²³⁸

Mag. Božo Jakovljević iz Buzeta je podal življenjepis treh istrskih emigrantov: Josipa Bačića, Josipa Ribarića in Josipa Brnobića. Bili so prosvetni delavci, ki so po Gentilejevi reformi odšli v Slovenijo.²³⁹

Pedagoški muzej v Beogradu je skupaj s sorodnimi ustanovami organiziral 30. maja 1971 v Kragujevcu memorial z razstavo, posvečeno učitelju Dragutinu Prokiću. Tam je govoril tudi dr. Radovan Teodosić in ta govor objavil tudi v Zbor-

232 Vesna Bačić Kranjec: Društveno politički lik Ivana Filipovića. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1967, III, str. 95–110.

233 Ivan Vavra: Zablude o našem velikanu. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1988, XXI, str. 59–66.

234 Branko Pleše: Prinos Vinka Beka razvoju školovanja slijepih u Hrvatskoj. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1987, XX, str. 153–164.

235 Milan Lipovac: Plodan pedagoški istraživač i znanstvenik, istaknut društveni i javni radnik. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1986, XIX, str. 111–121.

236 Milivoj Čop: Sedamdeset godina života prof. dr. Mate Zaninovića. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1989, XXII, str. 63–66.

237 Svetomir Gačić: Branko Pleše – povodom 35 godina rada i 60 godina života. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1982, XV, str. 135–141.

238 Ivan Vavra: In memoriam – Branko Pleše (1922–1996). Šolska kronika. Ljubljana, 1996, 5 (XXIX), str. 291–293.

239 Božo Jakovljević: Josip Bačić, Josip Ribarić in Josip Brnotić, hrvaški prosvetni delavci, istrski emigranti v slovenskih šolah. Šolska kronika. Ljubljana, 1994, 3 (XXVII), str. 150–155.

niku. Prokić je večino svojega službovanja preživel v vasi Šatornji, bil pa je aktiven v jugoslovanski učiteljski organizaciji in sindikatu prosvetnih delavcev Srbije ter avtor številnih člankov.²⁴⁰

O zgodovini učiteljske organizacije med obema vojnama je pisal Rade Vuković v članku o Branimirju Brani D. Aksentijeviću. Ta je poučeval v Rogači v Kosmaju, bil član učiteljske zadruga »Ivan Filipović«, prvi sekretar učiteljske kulturno-izdajateljske zadruga »Vuk Karadžić« in član glavnega odbora Jugoslovenskega učiteljskega združenja.²⁴¹

Direktor hrvaškega šolskega muzeja Branko Pleše je objavil članek ob 65-letnici direktorja Pedagoškega muzeja in 45-letnici njegovega dela. Bora Aksentijević je bil sprva učitelj, nato profesor in od 1962 do upokojitve 1976 direktor muzeja. Na koncu članka je dodana njegova bogata bibliografija.²⁴²

O naslednjem direktorju Pedagoškega muzeja v Beogradu Svetomiru Gačiću je ob njegovi smrti pisal mag. Dimitrije Mašanović, ki je z njim služboval na Deseti gimnaziji v Beogradu in se ga spominjal kot izvrstnega organizatorja in humanista.²⁴³

Zbornik in Šolska kronika sta prinašala tudi prispevke o svetovno znanih pedagogih. Največkrat je bilo to ob razstavah, ki so jih pripravljali o njih v šolskih muzejih.

O Janu Amosu Komenskem so v Zborniku oziroma Šolski kroniki izšli trije članki. O univerzalnosti v njegovih delih, predvsem o učenju tujih jezikov, je pisal dr. Aleksander Banović,²⁴⁴ o njegovem delu med bivanjem na Holandskem dr. Josef Brambora²⁴⁵ in ob štiristoti obletnici rojstva Jože Ciperle.²⁴⁶ Ta je pisal predvsem o njegovem vplivu med Slovenci.

O Jeanu Jacquesu Rousseauju so prvič pisali ob dvestoti obletnici smrti. O njem so pisali: Radmila Aćimović Nikolić, France Ostanek in Edita Šooš. Prva je bila avtorica razstave o njem v Pedagoškem muzeju in je obsežno popisala njegovo življenje in delo. France Ostanek je pisal o Rousseauju pri Slovencih, Edita Šooš pa o družbeno-pedagoški misli v njegovem delu.²⁴⁷

240 Radovan Teodosić: Dragutin Prokić – borac za slobodu naroda, škole i učitelja. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1971, VI, str. 179–185.

241 Rade Vuković: Branimir Brana D. Aksentijević (1913–1941). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1972–1973, VII, str. 137–164.

242 Branko Pleše: Borivoje M. Aksentijević – u povodu četrdeset pet godina rada i šezdeset pet godina života. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1976, X, str. 181–189.

243 Dimitrije Mašanović: Svetomir Gačić (1927–1990). Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 119–120.

244 Aleksandar Banović: Univerzalizam Jana Amosa Komenskoga. Zbornik za historiju Školstva i prosvjete. Zagreb, 1964, I, str. 77–85.

245 Josef Brambora: Literarni rad Komenskog u Holandiji. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1969–1970, V, str. 5–12.

246 Jože Ciperle: 400 let Jana Amosa Komenskoga. Zbornik za zgodovino šolstva – Šolska kronika. Ljubljana, 1992, XXV, str. 121–123.

247 Uz 200-godišnjici smrti Jean Jacquesa Rousseaua. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1979, XII, str. 33–56.

Ob tristoti obletnici njegovega rojstva so v Slovenskem šolskem muzeju pripravili razstavo. V Šolsko kroniko sta pisala avtor razstave mag. Branko Šuštar in Tatjana Hojan, predvsem o pisanju o njem pri Slovencih in njegovem romanu *Emil ali o vzgoji*.²⁴⁸

Profesorica Smiljana Brus je objavila zapis o Johannu Heinrichu Pestalozziju v slovenskih pedagoških revijah.²⁴⁹

O Robertu Ownu sta bili objavljeni dve razpravi iz doktorske disertacije dr. Nikole Potkonjaka v Zborniku 1969–1970 in 1974.

Mag. Edvard Protner je objavil v Šolski kroniki dva članka o Johannu Friedrichu Herbartu, prvega o njegovem pedagoškem seminarju, drugega pa o herbartizmu na Slovenskem.

Zgodovina pedagoških knjižnic in serijskih publikacij

Tatjana Hojan je predstavila prvo učiteljsko knjižnico na Slovenskem, ki je bila ustanovljena leta 1822 na celjski glavni šoli.²⁵⁰

Leta 1875 je pričela delovati okrajna učiteljska knjižnica v Kastvu. O njej je pisal Josip Čiković.²⁵¹

O prvi šolski knjižnici na Kosovu in Metohiji, ki je bila ustanovljena na šoli v Prištini leta 1865, je pisal Jovan Vlahović.²⁵²

V Požarevcu deluje od 1847. leta mestna čitalnica. O njenem razvoju in delovanju je pisal Milan Čordašević.²⁵³

Tatjana Hojan je pisala o slovenskih mladinskih in pedagoških revijah. Slovenski mladinski časopisi so izhajali od leta 1848, ko je izšel *Vedež*. Sledile so mu nekatere revije z dolgoletnim izhajanjem *Vrtec*, *Zvonček* in *Naš rod*, druge pa so izhajale krajši čas. Prispevek je dopolnila še bibliografija.²⁵⁴

Posebej je objavila sestavek ob jubileju revij *Naša bodočnost* in *Razori*.²⁵⁵

Pisala je tudi o reviji *Meščanska šola*, ki je izhajala poleg slovenščine tudi v hrvaškem in srbskem jeziku, ker je bila glasilo Zveze učiteljev meščanskih šol.²⁵⁶

248 300 Jean Jacques Rousseau 1712–1778. Šolska kronika. Ljubljana, 2012, št. 1–2, 21 (XLV), str. 7–30.

249 Smiljana Brus: Zapisi o Pestalozziju v slovenskih pedagoških revijah. Šolska kronika. Ljubljana, 2010, št. 1, 19 (XLIII), str. 7–28.

250 Tatjana Hojan: Prva pedagoška knjižnica na Slovenskem. Zbornik za historijo školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 261–264.

251 Josip Čirović: Kotarska učiteljska knjižnica u Kastvu. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1985, XVIII, str. 119–122.

252 Jovan Vlahović: Prva školska knjižnica na Kosovu i Metohiji osnovana je pre sto godina u Prištini. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 255–259.

253 Milan Čordašević: Trnovit put požarevačkog »Čitališta«. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1985, XVIII, str. 123–125.

254 Tatjana Hojan: Slovenski mladinski časopisi do leta 1941. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1967, III, str. 67–90.

255 Tatjana Hojan: Jubilej dveh slovenskih mladinskih revij. (Naša bodočnost 1908–1912, Razori 1933–1941) Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1982, XV, str. 104–109.

256 Tatjana Hojan: Revija »Meščanska šola« v letih 1924 in 1934. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1985, XVIII, str. 126–127.

Več člankov je posvetila osrednji slovenski pedagoški reviji Učiteljski tovariš. V letniku 2002 je primerjala revije Šolski prijatelj, Učiteljski tovariš in Slovenski učitelj in avtorje v njih. V istem letniku je opisala, kaj je Učiteljski tovariš leta 1876 priporočal šolskim knjižnicam. Objavljali so imenik knjig, ki so zanje primerne.²⁵⁷

Odnos prvega urednika lista Andreja Praprotnika do sodelavcev je bil viden v rubrikah Dopisi in Listnica.²⁵⁸

Ob 150-letnici lista je opisala uvodnike urednikov med letoma 1861 in 1900.²⁵⁹

V Učiteljskem listu, ki je izhajal v Trstu med letoma 1920 in 1926, so bili slovenski in hrvaški članki. Objavila je pregled slednjih.²⁶⁰

O Učiteljskem tovarišu je pisal tudi Branko Šuštar leta 1992, ko se je pričela vojna v Bosni. Opisal je, kaj so objavljali v tem časopisu o Bosni in Hercegovini v prvih letih po okupaciji leta 1878.²⁶¹

Objavljen je izbor člankov v naših pedagoških glasilih o prvi svetovni vojni.²⁶²

Marijeta Tesla je pisala, kaj so v pedagoški reviji Popotnik, ki je izhajala med letoma 1880 in 1950, pisali o disciplini in kaznih.²⁶³

O zgodovinskem razvoju in pomenu letnih poročil slovenskih šol je pisala Slavica Pavlič.²⁶⁴

Tihomir Prodanović je opisal humoristični dijaški list Ogledalo, ki so ga izdajali učenci učiteljskega v Pakracu.²⁶⁵

Miodrag Radojević je opisal mladinski list Spomenak, ki je izhajal v Pančevu med letoma 1893 in 1914.²⁶⁶

Mag. Emil Paravina je objavil odlomek iz svoje magistrske naloge o vsebini revije Pedagoški rad, in sicer o delih iz zgodovine pedagogike, ki so izšli v tridesetih letih izhajanja. Dodana je tudi bibliografija.²⁶⁷

257 Šolska kronika. Ljubljana, 2002, št. 1, 11 (XXXV), str. 90–106.

258 Tatjana Hojan: Andrej Praprotnik. Odnos do sodelavcev Učiteljskega tovariša. Šolska kronika. Ljubljana, 1993, XXVI, 123–128.

259 Tatjana Hojan: 150-letnica učiteljskega glasila »Učiteljski tovariš«. Uredniški uvodniki med letoma 1861 in 1900. Šolska kronika. Ljubljana, 2011, št. 1–2, 20 (XLIV), str. 7–15.

260 Tatjana Hojan: Pregled hrvatskih prispevkov v Učiteljskem listu (Trst: 1920–1926). Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana-Zagreb, 1991, XXIV, str. 114–117.

261 Branko Šuštar: »Učiteljski tovariš« o šolstvu v Bosni in Hercegovini v prvih letih po okupaciji 1878. Šolska kronika. Ljubljana, 1992, XXV, str. 133–136.

262 Tatjana Hojan: Izbor člankov o prvi svetovni vojni v pedagoškem časopisju od leta 1914 do leta 1918. Šolska kronika. Ljubljana, 2016, št. 3, 25 (XLIX), str. 303–349.

263 Marijeta Tesla: Razumevanje discipline in kazni v reviji Popotnik v obdobju od 1880 do 1950. Šolska kronika. Ljubljana, 2012, št. 1–2, 21 (XLV), str. 41–52.

264 Slavica Pavlič: Pomen letnih šolskih poročil – izvestij. Zbornik za historiju šolstva i prosvjete. Zagreb, 1967, III, str. 215–226.

265 Tihomir Prodanović: Humoristički učenički list »Ogledalo«. Zbornik za historiju šolstva i prosvjete. Ljubljana, 1982, XV, str. 125–126.

266 Miodrag Radojević: Spomenak. List za zabavu i provod srpskoj deci. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1986, XIX, str. 63–72.

267 Emil Paravina: Radovi iz povijesti pedagogije u trideset godišta časopisa »Pedagoški rad« od 1946. do 1976. godine. Zbornik za historiju šolstva i prosvjete. Zagreb, 1978, XI, str. 199–223.

Rade Vuković je podal vsebino srbskega pedagoškega časopisa *Učitelj*, ki je izhajal v letu 1873/74 v Zemunu, Vršču in Pančevu.²⁶⁸

Tatjana Hojan je pisala o knjižni zbirki Pedagoška knjižnica, v kateri je med letoma 1893 in 1896 izšlo pet knjig.²⁶⁹

Šolski muzeji

Splošno

V prvi številki Zbornika je France Ostanek, direktor Slovenskega šolskega muzeja, napisal članek o šolski muzejih – dokumentacijskih centrih za zgodovino šolstva. Opisal je nalogo muzejev in obrazložil, katere podatke o šolah morajo zbirati. Vsaka republika bi morala imeti svoj šolski muzej.²⁷⁰

Borivoje Aksentijević, direktor Pedagoškega muzeja, je v drugi številki Zbornika opisal delo Sekcije šolskih muzejev, ki je delovala v Zvezi muzejskih društev Jugoslavije. Sekciji so se lahko pridružili tudi iz republik, ki še niso imele šolskih muzejev. Navedel je naloge Sekcije in posebej izdajanje Zbornika.²⁷¹

V Zborniku in v Šolski kroniki je bila rubrika Iz dela šolskih muzejev, kjer so bila vedno tudi poročila o razstavah in muzejskih katalogih.

Slovenski šolski muzej

Slavica Pavlič, takrat kustosinja Slovenskega šolskega muzeja, je opisala delo muzeja, njegov razvoj od ustanovitve, nato prekinitev in ponovne ustanovitve. Pisala je o posameznih oddelkih muzeja in na koncu naredila seznam razstav, ki jih je muzej priredil med letoma 1954 in 1965.²⁷²

Direktorica muzeja Slavica Pavlič je ob selitvi Slovenskega šolskega muzeja v nove prostore napisala članek o dolgotrajni prostorski stiski muzeja od njegove ustanovitve.²⁷³

Zbornik leta 1988 je objavil nekaj prispevkov ob 90-letnici muzeja. Slavica Pavlič je pisala o odprtju stalne razstave in dvodnevnem posvetovanju, ki ga je muzej pripravil 17. in 18. aprila. Prvi dan posvetovanja je bil namenjen pedagoškemu zgodovinopisju nekoč in danes. Na njem so sodelovali dr. Helmuth

268 Rade Vuković: Pregled sadržaja »Učitelja« (1873–1874) – prvog socijalističkog pedagoškog časopisa kod nas. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1967, III, str. 143–173.

269 Tatjana Hojan: Pedagoška knjižnica (1893–1896). Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1983, XVI, str. 109–110.

270 France Ostanek: Šolski muzeji dokumentacijski centri za zgodovino šolstva in vzgoje. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1964, I, str. 172–174.

271 Borivoje Aksentijević: Rad Sekcije školskih (pedagoških) muzeja Saveza muzejskih društava Jugoslavije. Zbornik za historiju školstva i prosvjete, Zagreb, 1965, II, str. 283–284.

272 Slavica Pavlič: Razvoj in delo Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 275–278.

273 Slavica Pavlič: Prostorska problematika Slovenskega šolskega muzeja. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1985, XVIII, str. 205–206.

Engelbrecht z Dunaja, dr. Vasilij Melik z ljubljanske univerze, dr. Vladeta Tesić z univerze v Beogradu in kustos Ivan Vavra iz Hrvaškega šolskega muzeja. Zadnja tri predavanja so objavljena v tem Zborniku. Predstavili so pedagoško historiografijo v Sloveniji, Srbiji in Hrvaški.²⁷⁴ Članek dr. Engelbrechta je bil objavljen v Zborniku leta 1990.²⁷⁵

Drugi del posvetovanja je bil namenjen postavitvi stalnih razstav. Na njem so predavali dr. Max Liedtke, profesor zgodovine pedagogike na univerzi Erlangen-Nürnberg, dr. Sergej Vrišer, profesor muzeologije na ljubljanski univerzi, kustosinja Narodnega muzeja v Ljubljani prof. Jasna Horvat in kustos Jože Ciperle, ki je predstavil pot do postavitve stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju. Slednja tri predavanja so objavljena v Zborniku.²⁷⁶ Članek dr. Liedtkeja je bil objavljen v Zborniku leta 1991.²⁷⁷

V Zborniku 1990 je obvestilo o Žagarjevem priznanju, ki ga je tega leta prejel muzej za izredne uspehe pri napredku vzgoje in izobraževanja.²⁷⁸

Od leta 1993 dalje je v Šolski kroniki izhajalo vsako leto podrobno poročilo o delu muzeja. Posebej pa je bilo v reviji objavljeno vsako nadaljevanje stalne razstave, tako leta 1999 del razstave med letoma 1848 in 1918, leta 2000 med letoma 1918 in 1945 in zadnje leta 2001 med letoma 1945 in 1991.²⁷⁹

Posebna pozornost je bila posvečena tudi stoletnici muzeja leta 1998. V Šolski kroniki je direktorica Slavica Pavlič pisala o vlogi muzeja v zgodovini slovenskega muzealstva. Dr. Andrej Vovko je pisal o šolnikih, ki so bili pomembni ob ustanavljanju muzeja in so obdelani v Slovenskem biografskem leksikonu. Nato so sodelavci muzeja predstavili svoje zbirke, muzejske razstave med letoma 1978 in 1998 in seznam publikacij.²⁸⁰

Naslednje leto je bila stoletnemu jubileju posvečena vsa rubrika Iz muzejskega dela. Poročilu muzeja v letu 1998 je sledil popis prireditev ob tem jubileju, govor direktorja mag. Branka Šuštarja in ministra za šolstvo in šport dr. Slavka Gabra na slavnostni akademiji 16. oktobra 1998. Dodan je tudi prispevek Taje Gubenšek, ki je vodila v muzeju učne ure.²⁸¹

274 Ob devetdesetletnici Slovenskega šolskega muzeja. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1988, XXI, str. 3–38.

275 Helmut Engelbrecht: K pedagoškemu zgodovinopisju v Avstriji. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 3–12.

276 Ob devetdesetletnici Slovenskega šolskega muzeja. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1988, XXI, str. 27–42.

277 Max Liedtke: Zgodovina šolstva v sklopu kulturnega razvoja. Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana-Zagreb, 1991, XXIV, str. 7–14.

278 Žagarjevo priznanje. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 129.

279 Branko Šuštar: Stalna razstava »Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja IV. (1945–1991)«. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, št. 2, X (XXXIV), str. 307–311.

280 100 let Slovenskega šolskega muzeja. Šolska kronika. Ljubljana, 1998, VII, XXXI, str. 11–52.

281 Iz muzejskega dela. Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 1, 8 (XXXII), str. 147–176.

Leta 2004 je Judita Vodopivec opisala svoje spomine na čas, ko je bil Slovenski šolski muzej na osnovni šoli Ledina.²⁸²

V Šolski kroniki leta 2005 je dr. Jože Ciperle opisal zlate in črne knjige, ki jih hrani muzej. Članek je pripravil za mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolskozgodovinskih zbirk leta 1990 v Rotterdamu.²⁸³

Leta 2013 je muzej dobil obvestilo, da namerava Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport muzej združiti z Muzejem športa. Ob tej priložnosti je muzej ob svoji 115-letnici 23. septembra pripravil prireditev, na kateri so bile predstavljene zgodovina muzeja, posamezne zbirke in druge dejavnosti. Prispevek je v Šolski kroniki objavil direktor mag. Stane Okoliš.²⁸⁴

Hrvatski šolski muzej

V prvi številki Zbornika je takrat višji kustos tega muzeja Branko Pleše opisal delo muzeja po več kot šestdesetih letih obstoja. V njegovem razvoju sta bili dve obdobji, prvo od 1901 do 1953 in drugo od 1953 dalje. V prvem obdobju je deloval v sklopu Hrvatskega pedagoško-književnega zbora, od 1953 pa je ustanova Narodnega odbora mesta Zagreba. Muzej je izdajal publikacijo rokopisnih člankov z naslovom Arhiv Hrvatskega šolskega muzeja, ki so navedeni v prilogi 1. V prilogi številka 2 pa so navedene razstave, ki jih muzej pripravil do leta 1964.²⁸⁵

Isti avtor je podrobno opisal delo muzeja v letu 1967.²⁸⁶

Po izidu Šolske kronike je bilo kar nekaj poročil o delu hrvaškega šolskega muzeja. O tem so bila manjša poročila v letih 1995, 1996, 1997, v prvi številki 2005, drugi številki 2006 in prvi številki 2008. Posebna pozornost pa je bila muzeju posvečena ob njegovi stoletnici leta 2001. Sodelavci Slovenskega šolskega muzeja so predstavili stalno razstavo in posvetovanje, ki je bilo ob tej priložnosti od 25. do 27. oktobra 2001, razstavo hrvaških slikanic do leta 1945 in publikacijo, ki je izšla ob stoletnici.²⁸⁷

Pedagoški muzej

Borivoje Aksentijević je v Zborniku leta 1974 opisal, kako je muzej dobil prostore v prenovljeni Realki. To je bil prvi šolski muzej v Jugoslaviji, ki je imel svojo stavbo in stalno razstavo.²⁸⁸

282 Judita Vodopivec: Spomin na šolski muzej na Ledini. Šolska kronika. Ljubljana, 2004, št. 2, 13 (XXXVII), str. 359–360.

283 Jože Ciperle: Zlate in črne knjige v Slovenskem šolskem muzeju. Šolska kronika. Ljubljana, 2005, št. 1, 14 (XXXVIII), str. 36–44.

284 Stane Okoliš: Ob 115-letnici Slovenskega šolskega muzeja (1898–2013). Šolska kronika. Ljubljana, 2003, št. 3, 22 (XLVI), str. 664–667.

285 Branko Pleše: Hrvatski šolski muzej u Zagrebu nakon više od 60. godina postojanja. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1964, I, str. 175–182.

286 Branko Pleše: Rad Hrvatskog školskog muzeja u 1967. godini. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1968. IV, str. 293–296.

287 Sto let Hrvatskega šolskega muzeja 1901–2001. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, št. 2, 10 (XXXIV), str. 344–352.

288 Borivoje Aksentijević: Renesansa Pedagoškog muzeja u Beogradu. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1974, VIII, str. 234–237.

Isti avtor je ob osemdesetletnici muzeja objavil svoje predavanje, ki ga je imel na slovesnosti ob tem jubileju in odprtju razstave Nastavna sredstva nekad i sad. Opisal je razvoj muzeja do njegove »renesance«, delež notranjih in zunanjih sodelavcev muzeja in muzej v prihodnosti.²⁸⁹

O delu Pedagoškega muzeja je izšlo še nekaj prispevkov. V muzeju so skupaj z Oddelkom za pedagogiko na Filozofski fakulteti prirejali pedagoške večere, posvečene posameznim pedagogom. Borivoje Aksentijević je posebej poudaril, da niso namenjeni le srbskim, ampak vsem pedagogom v Jugoslaviji, in pozval k sodelovanju.²⁹⁰

Mesto Pedagoškega muzeja v reformi vzgoje in izobraževanja je opisala kustosinja muzeja Miroslava Gavrilović. Podrobno je opisala delo muzeja med letoma 1974 in 1980 in v prilogi navedla njegovo razstavno, izdajateljsko in predavateljsko dejavnost.²⁹¹

Leta 1988 je bil Pedagoški muzej odlikovan z redom zaslug za narod s srebrnimi žarki, kar je zabeležil tudi Zbornik.²⁹²

V Šolski kroniki je bila o delu Pedagoškega muzeja novica šele v letu 2007, ko je pedagoginja Tijana Lazić opisala razstavo Pouk lepopisa.²⁹³

Drugi muzeji

Od slovenskih muzejev je v Šolski kroniki predstavljena šolska zbirka, ki bo razstavljena v Muzejski zbirki Hrastnik. Članek opisuje šolstvo v Zasavju ter zbiranje gradiva za zbirko.²⁹⁴

Višja kustosinja Bronislava Gologranc Zakonjšek je predstavila Otroški muzej Hermanov brlog v Muzeju novejšje zgodovine Celje. V njem poteka raznoliko pedagoško delo za vse generacije z delavnicami, predavanju, kvizi in seminarji. O njem je pisala dvakrat, prvič leta 1992 in drugič 2002.²⁹⁵

289 Borivoje Aksentijević: Osamdeset godina rada Pedagoškog muzeja u Beogradu. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1976, X, str. 203–211.

290 Borivoje Aksentijević: Za svestranije upoznavanje stvaralaštva pedagoških i školskih radnika u SFRJ. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1981, XIV, str. 114–115.

291 Miroslava Gavrilović: Uloga, mesto i značaj Pedagoškog muzeja u reformo obrazovanja i vaspitanja u SR Srbiji. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1981, XIV, str. 124–133.

292 Gordana Pavlović Lazarević: Predsedništvo SFRJ odlikovalo Pedagoški muzej u Beogradu Ordenom zasluga za narod sa srebrnim zracima. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1988, XXI, str. 149.

293 Tijana Lazić: Pouk lepopisa v Pedagoškem muzeju v Beogradu. Šolska kronika, Ljubljana, 2007, št. 1, str. 178–180.

294 Irena Ivančič Lebar: Mi smo pa od tam doma, kjer se sonce ne smehlja. – Šolska zbirka v Zasavskem muzeju Trbovlje. Šolska kronika. Ljubljana, 1998, št. 1, 9 (XXXIII), str. 111–115.

295 Bronislava Gologranc Zakonjšek: Muzej, v katerem ni tišine. (Otroški muzej Hermanov brlog/Celje). Šolska kronika. Ljubljana, 2002, št. 2, 11 (XXXV), str. 363–369.

Ob devetdeseti obletnici ustanovitve ljubljanske univerze je Zgodovinski arhiv in muzej Univerze med letoma 2001 in 2008 pripravil več razstav. Te so bile: Univerza v Ljubljani in njeni rektorji, Dr. Matija Slavič, rektor ljubljanske univerze, Prvi koraki pravnega študija na Univerzi v Ljubljani, France Prešeren v ljubljanskih latinskih in višjih šolah 1813–1821, Dogodki iz študentskega gibanja 1968–72 v Ljubljani in Biotehniška fakulteta skozi čas in prostor, Šest desetletij ljubljanskega študija biotehnike.²⁹⁶

Vzgojno izobraževalno delo v muzeju Vuka in Dositeja, ki je deloval v sklopu Narodnega muzeja v Beogradu, je predstavila kustosinja tega muzeja Ljiljana Čubrić.²⁹⁷

Izet Rizvanbegović, svetnik Zavoda za napredek šolstva v Sarajevu, je v Zborniku opisal prizadevanja za ustanovitev pedagoškega muzeja v Bosni in Hercegovini.²⁹⁸

Ob stoletnici Slovenskega šolskega muzeja je ta povabil k sodelovanju tudi tuje strokovnjake s področja zgodovine pedagogike. V Šolski kroniki je ob tem jubileju posebna rubrika posvečena evropskim šolskim muzejem. Predstavljeni so: Pedagoški muzej v Beogradu, Hrvaški šolski muzej v Zagrebu, češki šolski muzej, dunajski šolski muzej, šolski muzej v Leipzigu in zgodovina šolskega muzealstva na Slovaškem.²⁹⁹

V Šolski kroniki so bili prispevki o še naslednjih muzejih: Bergisch Gladbach, Evangeličanski muzej v Brežah, Pedagoški muzeji na Iberskem polotoku, Gabriela Mistral v Santiago de Chile, šolski muzeji v Italiji, Bergen in Oslo, šolski muzej London, muzeji v Izraelu in Muzej izobraževanja v Carigradu.

Simpoziji in konference

Mednarodni simpoziji šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk so se pričeli leta 1984 in so bialalni. Od leta 1988 na njih sodelujejo delavci Slovenskega šolskega muzeja, ki so o njih poročali v Zborniku in Šolski kroniki.

Podrobneje bom omenila dva mednarodna simpozija, ki sta bila v Sloveniji. O prvem, ki je bil 19. in 20. oktobra 2001 v Ljutomeru, je poročal mag. Mladen Tancer. Posvečen je bil pedagogu Henriku Schreinerju, organizirala ga je Pedagoška fakulteta v Mariboru. Na simpoziju je s predavanji sodelovalo 23 pre-

²⁹⁶ Tatjana Dekleva – Tea Anžur: Razstave o preteklosti Univerze v Ljubljani, njeni organizaciji in študijski ureditvi. Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2001–2008. Šolska kronika. Ljubljana, 2009, št. 1, 18 (XLII), str. 194–199.

²⁹⁷ Ljiljana Čubrić: vaspitno-obrazovni rad u muzeju Vuka i Dositeja. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1988, XXI, str. 153–157.

²⁹⁸ Izet Risvanbegović: Pedagoški muzej Bosne i Hercegovine u osnivanju. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1988, XXI, str. 145–148.

²⁹⁹ Šolski muzeji v Evropi. Šolska kronika. Ljubljana, 1988. 7 (XXXI), str. 55–84.

davatelj, poleg Slovenije tudi iz Avstrije, Hrvaške in Madžarske. Ob simpoziju so izdali tudi katalog s povzetki predavanj.³⁰⁰

V Ljubljani je med 26. in 29. junijem 2013 potekal 15. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk z naslovom Povezovanje v šolstvu: učiteljstvo in njihova društva kot spodbujevalci pedagoškega razvoja (zgodovinski in muzejski pogledi). Pripravil ga je Slovenski šolski muzej v sodelovanju z Zvezo zgodovinskih društev Slovenije ter ICOM-om Slovenije. Udeležilo se ga je 115 posameznikov iz 25 držav, delovni jezik je bila angleščina. Tematika je bila razdeljena v dva dela, v prvem je bil predstavljen pomen učiteljstva in učiteljskih društev, v drugem pa dejavnost šolskih muzejev. Iz Slovenije je sodelovalo poleg treh sodelavcev Slovenskega šolskega muzeja še osem predavateljev. Ob simpoziju je bila tudi priložnostna razstava, kjer so bili predstavljeni različni šolski muzeji. Udeleženci so si ogledali Ljubljano, obiskali šolski muzej, zadnji dan pa obiskali razstavo Slovenskega šolskega muzeja Kaj naj oblečem za v šolo? v Medobčinskem muzeju v Kamniku, si ogledali tamkajšnjo stalno razstavo, nato pa odšli na Bled, kjer so si ogledali grad. Ob simpoziju je izšla knjiga povzetkov predavanj.³⁰¹

Jože Ciperle je pisal o simpoziju, ki je bil med 21. in 24. julijem 1988 v Nürnbergu in Salzburg-Rosenbergu³⁰² in o simpoziju na Dunaju, ki je bil 27. in 28. oktobra 1988.³⁰³

Isti avtor je pisal tudi o simpoziju o šolskih spričevalih, ki je bil med 28. septembrom in 1. oktobrom 1989 v Ichenhausnu.³⁰⁴

Isti avtor je leta 1995 poročal o dveh simpozijih, prvi je bil leta 1994 v Ichenhausnu,³⁰⁵ drugi pa leta 1995 v Rostocku.³⁰⁶

Mateja Ribarič je poročala o 7. mednarodnem simpoziju v Leedsu na severu Anglije, ki je bil med 31. julijem in 2. avgustom 1997.³⁰⁷

300 Mladen Tancer: Mednarodni znanstveni simpozij o Henriku Schreinerju. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, št. 2, 10 (XXXIV), str. 323–324.

301 Branko Šuštar: 15. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk, Ljubljana 2013 Povezovanje v šolstvu: učiteljstvo in njihova društva kot spodbujevalci pedagoškega razvoja (zgodovinski in muzejski pogledi). Šolska kronika. Ljubljana, 2013, št. 3, 22 (XLVI), str. 668–681.

302 Jože Ciperle: Mednarodni simpozij Šolski muzej. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1989, XXII, str. 76–77.

303 Jože Ciperle: Mednarodni simpozij »Zgodovina avstrijskega izobraževalnega sistema – problemi in perspektive raziskovanja«. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 155–158.

304 Jože Ciperle: Mednarodni simpozij o šolskih spričevalih. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 158–160.

305 Jože Ciperle: Znanstveni simpozij »Poklicno izobraževanje: preteklost, sedanjost, prihodnost«. Ichenhausen 1994. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 255–262.

306 Jože Ciperle: 6. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk, Rostock, 1995. Šolska kronika. Ljubljana, 1995, 4 (XXVIII), str. 262–265.

307 Mateja Ribarič: 7. mednarodni simpozij šolskih muzejev v Leedsu. Šolska kronika. Ljubljana, 1997, 6 (XXX), str. 223–225.

Mag. Marjetka Balkovec Debevec je pisala o 11. simpoziju šolskih muzejev, ki je bil med 21. in 24. julijem 2005 v Ittingenu v Švici,³⁰⁸ o 12. simpoziju, ki je bil med 27. in 30. junijem 2007 v Bergnu na Norveškem³⁰⁹ in skupaj z dr. Brankom Šuštarjem o 14. simpoziju med 28. junijem in 3. julijem 2011 v Brixnu v Italiji.³¹⁰

Mag. Stane Okoliš je poročal o dveh simpozijih. Prvi je bil med 29. julijem in 1. avgustom 1999 v Friedrichshafnu ob Bodenskem jezeru,³¹¹ drugi pa med 19. in 22. julijem 2001 v Bad Leonfeldnu v Avstriji. Poročilu sta dodana tudi dva prispevka sodelavcev Slovenskega šolskega muzeja s tega simpozija.³¹²

Dr. Branko Šuštar je poročal o 10. mednarodnem simpoziju šolskih muzejev v Bremnu. Bil je med 24. in 27. julijem 2003, namenjen predstavitvi zgodovine šolstva v muzejih.³¹³

Isti avtor je pisal o mednarodnem simpoziju o zgodovini predšolske vzgoje, ki je bil v Bratislavi 31. maja in 1. junija 1999,³¹⁴ o konferenci ISCHE v Carigradu med 23. in 27. junijem 2015³¹⁵ in mednarodnem simpoziju Spomini na šolo, ki je bil v Sevilli 22. in 23. septembra 2015.³¹⁶

Mag. Maja Nikolova iz Pedagoškega muzeja v Beogradu je poročala o mednarodni konferenci v Pragi, ki je bila posvečena spominu na Jana Amosa Komenskega. Bila je med 15. in 17. novembrom 2007.³¹⁷

308 Marjetka Balkovec Debevec: 11. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolskih zbirk v Ittingenu, Švica 2005. Šolska kronika. Ljubljana, 2006, št. 2, 15 (XXXIX), str. 418–422.

309 Marjetka Balkovec Debevec: Zgodovina šolstva/šolski muzeji in identiteta. 12. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk, Bergen, Norveška 2007. Šolska kronika. Ljubljana, 2008, št. 1, 17 (XLI), str. 168–174.

310 Marjetka Balkovec Debevec, Branko Šuštar: Odprava v otroštvo: pričevanja kot kulturni spomin. 14. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk, Brixen/Bressanone (Italija). Šolska kronika. Ljubljana, 2011, št. 1–2, 21 (XLV), str. 241–248.

311 Stane Okoliš: 8. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk. Friedrichshafen ob Bodenskem jezeru Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 2, 8 (XXXII), str. 367–369.

312 9. mednarodni simpozij šolskih muzejev in šolsko-zgodovinskih zbirk, Bad Leonfelden (Avstrija), 19.–22. 7. 2001. Šolska kronika. Ljubljana, 2001, št. 2, 10 (XXXIV), str. 325–343.

313 Branko Šuštar: »Pokažite, kar imate! Predstavitev zgodovine šolstva v muzeju«. 10. mednarodni simpozij šolskih muzejev v Bremnu, 2003. Šolska kronika. Ljubljana, 2004, št. 1, 13 (XXXVII), str. 158–164.

314 Branko Šuštar: Mednarodni simpozij »Zgodovina predšolske vzgoje«, Bratislava, 31. 5.–1. 6. 1999. Šolska kronika. Ljubljana, 1999, št. 2, 8 (XXXII), str. 363–366.

315 Branko Šuštar: Pogledi na ISCHE konferenco »Kultura in izobraževanje« in na Muzej izobraževanja v Carigradu. Šolska kronika. Ljubljana, 2016, št. 3, 25 (XLIX), str. 516–531.

316 Branko Šuštar: Mednarodni simpozij »Spomini na šolo«. Nove usmeritve v zgodovinskih raziskavah izobraževanja« (Sevilla, 22.–23. septembra 2015). Šolska kronika. Ljubljana, 2016, št. 3, 25 (XLIX), str. 532–541.

317 Maja Nikolova: Dediščina Jana Amosa Komenskega v kulturi izobraževanja. Mednarodna konferenca v Pragi. Šolska kronika. Ljubljana, 2007, št. 2, 16 (XL), str. 389–390.

Bibliografije

O Zborniku za zgodovino šolstva so izšle tri bibliografije in sicer ob deset-, petnajst- in dvajsetletnici izhajanja. Prvi dve sta imeli daljši uvod o izhajanju zbornika. Vse tri so imele enako obliko, v prvem delu po deset poglavij, znotraj njih pa še podskupine. Urejene so bile po abecednem redu avtorjev in vsebovale poleg priimka in imena leto, letnik in strani. Drugi del bibliografij pa je vseboval register avtorjev po abecedi.³¹⁸

Bibliografija ob 15-letnici izhajanja je obravnavala dela od letnika 11 do 15.³¹⁹ Prvo in drugo bibliografijo je pripravil Borivoje Aksentijević, direktor Pedagoškega muzeja v Beogradu.

Tretja bibliografija je izšla ob 20-letnici Zbornika in je vsebovala prispevke za vseh dvajset let. Pripravila sta jo s kratkim uvodom kustosa Pedagoškega muzeja v Beogradu Gordana Pavlović Lazarević in Rastko Jovanović.³²⁰

Zanimiva bibliografija je izšla leta 1997, takrat že v slovenski Šolski kroniki. Zanje so se dogovorili na enem od srečanj muzejskih pedagogov. Oblikovala se je delovna skupina, ki jo je vodil kustos Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti Franc Kuzmič. Upoštevani so domači in tuji avtorji. Bibliografija pa je urejena po abecedi avtorjev, pri delih več avtorjev pa po prvi črki prispevka.³²¹

Največ prispevkov s področja bibliografije je v Zborniku iz Slovenije. Bibliografij člankov iz zgodovine šolstva je sedem, slede pa še posamezne. Splošno o bibliografiji in zgodovini šolstva je pisala bibliotekarka iz Slovenskega šolskega muzeja Tatjana Hojan. Opisala je delo Slovenskega šolskega muzeja na tem področju, bibliografije, ki jih je izdal, in navodilo, kako take bibliografije uporabljati. Omenja rubrike v Slovenski bibliografiji, v katerih so članki o zgodovini šolstva.³²²

Že v prvem letniku Zbornika je izšla bibliografija za slovensko zgodovino šolstva od leta 1945 do 1960. Sestavil jo je France Ostanek, direktor Slovenskega šolskega muzeja. V uvodu je zapisal, da je to prva taka bibliografija pri nas. Doslej je izšla le Pedagoška Jugoslavija leta 1939, ki je zajemala jugoslovanski pedagoški

318 Borivoje Aksentijević: Deset godina »Zbornika za historiju školstva i prosvjete«. Osnovni bibliografski podaci povodom jubilarne desete sveske Zbornika. Zbornik za historiju školstva i prosvjete, Zagreb, 1976, X, str. 234–248.

319 Borivoje Aksentijević: Sadržaj »Zbornika za historiju školstva i prosvjete od 1978. do 1982. godine (sveska 11., 12., 13., 14. i 15.). Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1983, XVI, str. 167–175.

320 Gordana Pavlović Lazarević, Rastko Jovanović: Sadržaj »Zbornika za historiju školstva i prosvjete« od 1964. do 1987 godine. (Sveska 1.–20.) Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1988, XXI, str. 175–197.

321 Franc Kuzmič: Bibliografija o muzejski pedagogiki. Šolska kronika. Zbornik za zgodovino šolstva. Ljubljana, 1997, VI (XXX), str. 308–321.

322 Tatjana Hojan: Bibliografija in zgodovina šolstva. Šolska kronika: zbornik za zgodovino šolstva. Ljubljana, 1993, XXVI, str. 165–168.

tisk. V Slovenski bibliografiji, ki je takrat izhajala, pa so članki o zgodovini šolstva v različnih rubrikah. Bibliografija je urejena kronološko in po abecednem redu avtorjev. Zanimivo je povečanje števila knjig in člankov o zgodovini šolstva, saj jih je bilo v letih med 1945 in 1948 zelo malo, nato pa vedno več.³²³

Naslednji dve bibliografiji je sestavila Tatjana Hojan. V prvi je gradivo od leta 1961 do 1970. V uvodu k bibliografiji je navedla vire zanjo, in sicer: Slovensko bibliografijo, Bibliografijo o narodnoosvobodilnem boju Slovencev in Pregled člankov o šolstvu v slovenskih časopisih.³²⁴

Druga bibliografija je zajemala gradivo v letih 1971 do 1976. Publikacij in člankov iz zgodovine šolstva je bilo že toliko, da je bilo treba napraviti izbor.³²⁵

Bibliografijo med letoma 1977 in 1984 je poleg Tatjane Hojan pripravila tudi višja knjižničarka iz Slovenskega šolskega muzeja Marjeta Demšar.³²⁶

Slednja je pripravila tudi nadaljevanje bibliografije med letoma 1985 in 1989.³²⁷

Bibliografija za slovensko zgodovino šolstva 1990–1995 se razlikuje od vseh dosedanjih. Urejena je namreč po strokah, v njih pa po abecedi avtorjev in naslovov. Obsega poglavja: predšolska vzgoja, osnovne šole, srednje šole, glasbeno šolstvo, zdravstveno šolstvo, strokovno-obrtno šolstvo, dvojezično manjšinsko šolstvo, dijaški domovi – zavodi, univerza; višje šolstvo, verska vzgoja, andragogika, biografije, bibliografije, pedagoške revije, poročila o razstavah, ocene in poročila ter zgodovina šolstva.³²⁸

Mag. Andrej Vovko, višji raziskovalni sodelavec Instituta za slovensko izseljenstvo ZRC-SAZU v Ljubljani, je pripravil Bibliografijo prispevkov s šolsko tematiko v Vestnikih in koledarjih Družbe sv. Cirila in Metoda med letoma 1887 in 1941. V uvodu, kjer je opisal delovanje Družbe in njene publikacije, je podal tudi načrt bibliografije. Obsegala je tri večje skupine in znotraj njih manjše. Glavne so tri: Družba sv. Cirila in Metoda, Splošno o šolstvu, Splošna narodnoobrambna vprašanja, ki so urejena po abecedi avtorjev in naslovov.³²⁹

323 France Ostanek: Bibliografija za slovensko zgodovino šolstva. (Pregled tiska od 1945–1960). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1964, I, str. 199–209.

324 Tatjana Hojan: Bibliografija za slovensko zgodovino šolstva (1961–1970). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1972–1973, VII, str. 247–280.

325 Tatjana Hojan: Bibliografija za slovensko zgodovino šolstva (1971–1976). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1977, str. 321–346.

326 Tatjana Hojan, Marjeta Demšar: Bibliografija za slovensko zgodovino šolstva (1977–1984). Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1986, str. 151–190.

327 Marjeta Demšar: Bibliografija za slovensko zgodovino šolstva 1985–1989. Zbornik za zgodovino šolstva – Šolska kronika. Ljubljana, 1992, XXV, str. 217–232.

328 Marjeta Demšar: Bibliografija za slovensko zgodovino šolstva 1990–1995. Šolska kronika: zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje. Ljubljana, 1997, XXX, str. 289–307.

329 Andrej Vovko: Bibliografija prispevkov s šolsko, narodnoobrambno, izseljenko in manjšinsko tematiko v Vestnikih in Koledarjih (Vestnikih Družbe sv. Cirila in Metoda 1887–1941). Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 167–184.

Franc Kuzmič, kustos pedagog Pokrajinskega muzeja iz Murske Sobote, je pripravil bibliografijo šolstva v Prekmurju, za katero je našel največ gradiva iz obdobja med prvo in drugo svetovno vojno. Sestavljena je po abecedi avtorjev oziroma naslovov.³³⁰

Mag. Mladen Tancer s Pedagoške fakultete v Mariboru je opisal delo Zbornika ob 25-letnici izhajanja. Članku jo dodal bibliografski pregled slovenskih avtorjev, ki ga je razdelil na dve poglavji: Razprave in članki in Manjši prispevki in gradivo. Urejen je po abecedi avtorjev.³³¹

Tatjana Hojan je objavila dopolnila k Bibliografskemu kazalu revije Učiteljski list, v katerem sta manjkali dve številki.³³²

Tudi pri nekrologih in jubilejih so pogosto tudi bibliografski podatki. Ob 80-letnici dr. Vlada Schmidta je bila objavljena tudi njegova bibliografija knjig in člankov, urejena kronološko.³³³

V članku o Francetu Ostanku je na koncu navedena tudi bibliografija njegovih del, urejena kronološko.³³⁴

Nekrologu ob smrti pedagoga Ivana Bertonclja je dodana tudi kronološko urejena bibliografija njegovih knjig in člankov.³³⁵ Tudi članku ob smrti Jožeta Jurančiča je dodan seznam njegovih del, knjige, člankov, priredb in prevodov ter uredništva.³³⁶

Bibliografiji, ki sta izšli v posebnih številkah Šolske kronike, sta omenjeni posebej.

Ob stoti obletnici rojstva ravnatelja Slovenskega šolskega muzeja France-
ta Ostanka je izšel poseben Ostankov zbornik, kjer je bila med prispevki tudi kronološko urejena bibliografija z naslednjimi poglavji: Publikacije, Članki in razprave, Ocene in poročila, Gesla v enciklopedijah in leksikonih in Članki o Francetu Ostanku.³³⁷

Mladen Tancer je dodal bibliografije ob člankih o dr. Franju Žgeču, dr. Francetu Strmčniku, dr. Danilu Viherju, Ernestu Vrancu, Henriku Schreinerju in Gustavu Šilihu.

330 Franc Kuzmič: Bibliografija šolstva v Prekmurju. Šolska kronika. Ljubljana, 2003, I (XXXVI), str. 147–173.

331 Mladen Tancer: Bibliografske enote slovenskih avtorjev v prvih dveh razdelkih ZbZŠP. Šolska kronika. Ljubljana, 1993, XXVI, str. 174–175.

332 Tatjana Hojan: Dopolnila k Bibliografskemu kazalu Učiteljskega lista (Trst: 1920–1926). Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana, Zagreb, 1991, XXIV, str. 173–176.

333 Tatjana Hojan: Bibliografija dr. Vlada Schmidta. Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana, Zagreb, 1991, XXIV, str. 133–138.

334 Bibliografija. Zbornik za historijo šolstva i prosvjete, Zagreb, 1976, X, str. 194–198.

335 Tatjana Hojan: Bibliografija del Ivana Bertonclja. Zbornik za historiju šolstva i prosvjete. Zagreb, 1975, IX, str. 168–173.

336 Tatjana Hojan: Jože Jurančič (1902–1999). Šolska kronika, Ljubljana, 1999, št. 2, 8 (XXXII), str. 344–347.

337 Tatjana Hojan: Bibliografija Franceta Ostanka. Šolska kronika: Ostankov zbornik. Ljubljana, 2002, št. 2, 11 (XXXV), str. 343–351.

Žgečeva bibliografija je urejena kronološka z dvema poglavjema. V prvem so njegova dela, v drugem pa zapisi o njem.³³⁸ Podobno je zasnoval tudi bibliografijo o dr. Francetu Strmčniku ob njegovi sedemdesetletnici,³³⁹ o dr. Danilu Viherju ob stoletnici njegovega rojstva³⁴⁰ in 25. obletnici smrti Gustava Šiliha.³⁴¹ O dr. Danilu Viherju je pisal tudi upokojeni pedagoški svetovalec Ivo Mlikota, ki je opisal njegovo življenje in šolanje, posebej pa njegovo delovanje med zaposlitvijo na Pedagoški akademiji v Splitu. Članku je dodal tudi pregled njegovega obsežnega dela in sicer: strokovna in znanstvena dela, skripta, literarna dela, članke, predavanja in članke ob njegovi smrti.³⁴²

Ob članku ob stoti obletnici rojstva Ernesta Vranca je bibliografijo razdelil kronološko na Knjige, Soavtor treh čitank za osnovne šole, Naše knjige in Pomembnejše članke.³⁴³

Ob sedemdesetletnici Tatjane Hojan je mag. Marjetka Balkovec Debevec sestavila njeno bibliografijo v desetletju 1998–2008, urejeno kronološko.³⁴⁴

Tita Porenta je članku o Andreju Tišlerju, ki je bil čevljarški mojster in strokovni učitelj v Trzinu, dodala tudi kronološki pregled njegovih člankov.³⁴⁵

Ob 75-letnici ravnateljice Slovenskega šolskega muzeja Slavice Pavlič je izšla posebna številka Šolske kronike, ki je vsebovala tudi bibliografijo njenih del. Njeno delo je bilo kronološko razdeljeno na poglavja: Samostojne publikacije, Pedagoško delo v muzejih, Slovenski šolski muzej in njegova razstave, Šolska statistika, Zgodovina šolstva, Partizansko šolstvo, Jubileji šol, Jubileji posameznih šol, Idrijsko šolstvo, Osebe, France Ostanek, Gesla v Enciklopediji Slovenije, Gesla v Pedagoški enciklopediji, Poročila o knjigah, Svoboda. Delavski oder ter Uredništvo in uvodi h katalogom razstav.³⁴⁶

Po letu 2007 je bilo v Šolski kroniki vedno objavljeno letno poročilo o delu Slovenskega šolskega muzeja. Tam so navedena tudi dela, ki so jih posamezni delavci muzeja objavili v posameznem letu.

338 Mladen Tancer: Pomembnejša bibliografija dr. Franja Žgeča. Kronologija pomembnejših zapisov o dr. Franju Žgeču. Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Ljubljana, Zagreb, 1991, XXIV, str. 143–144.

339 Mladen Tancer: Kronološki prikaz celotne objavljene bibliografije prof. dr. F. Strmčnika. Šolska kronika: revija za zgodovino šolstva in vzgoje. Ljubljana, 2008, št. 1, 17 (XLI), str. 114–122.

340 Mladen Tancer: Bibliografija. Šolska kronika, Ljubljana, 2013, št. 3, 22 (XLVI), str. 552–556.

341 Mladen Tancer: Kronološki pregled Šilihovih pomembnejših pedagoških del. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1989, str. 9–14.

342 Ivo Mlikota: Pedagoško, kulturno-prosvjetno i društveno djelovanje profesora dra Danila Vihera. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1982, XV, str. 77–86.

343 Mladen Tancer: Pomembnejša bibliografija Ernesta Vranca. Šolska kronika, Ljubljana, 1999, št. 2, 8 (XXXII), str. 341–343.

344 Marjetka Balkovec Debevec: Izbrana bibliografija Tatjane Hojan v desetletju 1998–2008. Šolska kronika: revija za zgodovino šolstva in vzgoje. Ljubljana, 2008, št. 1, 17 (XLI), str. 126–129.

345 Strokovni in poljudni članki s področja pedagoškega dela izpod peresa Andreja Tišlerja. Šolska kronika, Ljubljana, 2000, št. 1, 9 (XXXIII), str. 70–72.

346 Tatjana Hojan: Bibliografija Slavice Pavlič. Šolska kronika: zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje. Ljubljana, 2006, št. 1, 15 (XXXIX), str. 17–31.

Bibliografija hrvaškega gradiva za zgodovino šolstva je v Zborniku izšla štirikrat. Prvič jo je pripravil Branko Pleše, višji kustos Hrvaškega šolskega muzeja iz Zagreba. V uvodu je zapisal, da je pregledal pedagoške revije, pomagale pa so mu tudi Bibliografija Jugoslavije, Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova u časopisima NR Hrvatske od 1945–1960 ter bibliografiji revij Pedagoški rad in Školske novine. Bibliografija je pripravljena za leta od 1945 do 1960 in urejena kronološko.³⁴⁷

Bibliografijo sta nadaljevala bibliotekarka Deziderija Bosnar Braun in dokumentalist Zvonko Šešo iz Hrvaškega šolskega muzeja. Obsegala je obdobje med letoma 1961 in 1973.³⁴⁸

Tretjo bibliografijo sta sestavila kustosa Hrvaškega šolskega muzeja Jasna Kolarić in Ivan Vavra. Obsega obdobje med letoma 1974 in 1979.³⁴⁹

Ivan Vavra je objavil bibliografijo knjig in člankov o šolstvu v narodnoosvobodilnem boju med letoma 1945 in 1982. Urejena je bila po abecednem redu avtorjev.³⁵⁰

Mag. Marija Obad je objavila pregled bibliografije o šolstvu v Zadru.³⁵¹

Pedagoginja Vesna Bačić Kranjec je ob članku o hrvaškem pedagogu Ivanu Filipoviću objavila kronološki pregled njegovih del in literaturo o njem.³⁵²

Mag. Emer Munjiza, profesor pedagogike iz Velike Kopanice, je objavil kronološko urejeno bibliografijo del o Ivanu Filipoviću. Razdelil jo je na dva dela, do leta 1945 in od 1945 do 1983. Bibliografskemu popisu je dodal tabeli revij, ki so objavile članke o Filipoviću z letnico in številom člankov v tistem letu, in sicer pod a) do leta 1945 in pod b) od 1945 do 1983. Naslednja tabela pa je objavila število člankov, ki so obravnavali posamezne teme (obletnice rojstva, smrti, življenje itd.). Zatem navaja vire, iz katerih je črpal podatke za bibliografijo.³⁵³

347 Branko Pleše: Prilog bibliografiji radova iz povijesti školstva i prosvjete od 1945. do 1960. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 291–309.

348 Deziderija Bosnar Braun, Zvonko Šešo: Prilog bibliografiji radova iz povijesti školstva i prosvjete od 1961. do 1973. godina. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1974, VIII, str. 241–260.

349 Jasna Kolarić, Ivan Vavra: Prilog bibliografiji radova iz povijesti školstva i prosvjete na području SR Hrvatske (1974–1979). Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1980, XIII, str. 163–172.

350 Ivan Vavra: Prilog bibliografiji knjiga, rasprava i članaka o školstvu i prosvjeti u Hrvatskoj u toku narodnooslobodilačke borbe (1941–1945). Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1984, XVII, str. 135–143.

351 Marija Obad: Pregled bibliografije o zadarskom školstvu. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1986, XIX, str. 101–109.

352 Vesna Bačić Kranjec: Bibliografija radova I. Filipovića. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 107–110.

353 Emer Munjiza: Prilog bibliografiji radova o Ivanu Filipoviću. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1985, XVIII, str. 216–225.

Njegovo bibliografijo je dopolnil Krešimir Pavić, profesor iz Džakova, za obdobje od 1983 do 1985.³⁵⁴

Čiril Peteršić, publicist iz Zagreba, je ob članku o Kamilu Brösslerju pripravil tudi njegovo kronološko urejeno bibliografijo člankov v raznih časopisih, knjig, rokopisov in vzgojno-zdravstvenih filmov, ki jih je režiral.³⁵⁵

Smiljka Popanka je članku o pedagogu in prevajalcu Ivanu Širolu dodala kronološko urejeno bibliografijo njegovih prevodov knjig, člankov v Napretku, Školi, Sljepčevem prijatelju, Prijatelju slijepih i gluhonijemih in Hrvatski vili.³⁵⁶

Kustos Pedagoškega muzeja iz Beograda Srećko Ćunković je sestavil prvo bibliografijo zgodovine šolstva v Srbiji od leta 1945 do 1965. Urejena je kronološko in po abecedi avtorjev. Na koncu je v opombi zapisal vire: bibliografije Urada za informacije pri Vladi FNRJ, pri Vladi NRS in pri Bibliografskem institutu FNRJ, bilten Pedagoškega instituta Ministrstva prosvete NRS Bibliografija pedagoške štampe, reviji Prosvetna dokumentacija in Revija školstva, drugi pedagoški časopisi in katalog knjig v knjižnici Pedagoškega muzeja.³⁵⁷

Bibliotekarka Branislava Jordanović in knjižničarka Milena Marković iz Pedagoškega muzeja v Beogradu sta pripravili dve bibliografiji literature iz zgodovine šolstva, ki je izšla v Srbiji. Urejeni sta kronološko in po abecednem redu avtorjev in naslovov. Prva bibliografija je obsegala dela med letoma 1966 in 1974,³⁵⁸ druga pa od leta 1975 do 1982.³⁵⁹

Za Bosno in Hercegovino so izšle v Zborniku tri bibliografije o zgodovini šolstva. Vse tri je pripravil upokojeni direktor gimnazije v Mostarju Esad Peco. V uvodu je zapisal, da je večino člankov našel v pedagoškem in drugem časopisu in v pregledu objavljenih del med letoma 1950 in 1964, ki ga je za časopis Naša škola pripravil dr. Nikola Filipović. Prva obsega leta od 1945 do 1960.³⁶⁰

354 Krešimir Pavić: Dopuna bibliografije radova o Ivanu Filipoviću. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1990, XXIII, str. 115–117.

355 Čiril Peteršić: Bibliografija radova K. Brösslera. Zbornik za zgodovino školstva in prosvete. Ljubljana, Zagreb, 1991, XXIV, str. 157–164.

356 Smiljka Popanka: Bibliografija. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1965, II, str. 136–137.

357 Srećko Ćunković: Literatura iz istorije obrazovanja izdata na teritoriji SR Srbije od 1945. do 1965. godine. Zagreb, 1967, III, str. 253–258.

358 Milena Marković, Branislava Jordanović: Bibliografija literature iz istorije obrazovanja izdata na teritoriju SR Srbije od 1966 do 1974. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1975, IX., str. 177–184.

359 Milena Marković, Branislava Jordanović: Bibliografija literature iz istorije obrazovanja izdata na teritoriju SR Srbije od 1975. do 1982. godine. Zbornik za povijest školstva i prosvjete. Ljubljana, 1984, XVII, str. 128–134.

360 Esad Peco: Prilog bibliografiji radova iz istorije školstva in prosvjete od 1945. do 1960. godine u SR BiH. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1968, IV, str. 327–332.

Druga bibliografija obravnava prispevke med letoma 1965 in 1975.³⁶¹ Tretja bibliografija je obsegala dela med letoma 1975 in 1981. Avtor je v uvodu opozoril še na dve knjigi, ki sta izšli v letu 1971 in ju v drugi bibliografiji ni navedel. Vse tri bibliografije pa so bile urejene kronološko po letih in po abecednem redu.³⁶²

Prvo bibliografijo za Črno goro je 1971. leta pripravil Tomaž Marković z Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva v Beogradu. Vsebovala je članke iz revije Prosvjetni rad od leta 1945 do 1970. Urejena je bila po abecednem redu avtorjev.³⁶³

Drugo bibliografijo je pripravil Rade Delibašić, pedagoški svetnik iz Nikšića. Vsebovala je pod a) članke iz Prosvjetnega rada in pod b) iz Vaspitanja i obrazovanja od leta 1970 do 1980.

Obe enoti sta bili urejeni po abecednem redu avtorjev.³⁶⁴

Tudi za Makedonijo sta izšli dve bibliografiji. Prvo je pripravil dr. Risto Katardžiev, profesor na Filozofski fakulteti v Skopju. V uvodu je napisal, da je to prva bibliografija s področja zgodovine šolstva v Makedoniji. Vira zanjo sta bila Makedonskata bibliografija, ki jo je izdala Narodna in univerzitetna knjižnica v Skopju, in publikacija 20 godini na Institutot za nacionalna istorija (1948 – 1968). Bibliografija je urejena po letih in abecednem redu avtorjev.³⁶⁵

Drugo bibliografijo je sestavil Kiro Kamberski, asistent na Filozofski fakulteti v Skopju. Zajema leta od 1970 do 1978 in je prav tako kot prva urejena kronološko in po abecednem redu.³⁶⁶

Dr. Karel Rýdl, profesor na Karlovi Univerzi v Pragi, je članku o čeških učiteljih dodal tudi bibliografijo kronološko urejenih del Jana Ladislava Maška in Bohuslava Kádnerja o jugoslovanskem šolstvu in pedagogiki.³⁶⁷

V Zborniku in Šolski kroniki je bila vedno tudi rubrika, ki je spremljala literaturo s področja zgodovine šolstva.

³⁶¹ Esad Peco: Prilog bibliografiji radova iz školstva i prosvjete u SR Bosni i Hercegovini od 1965-1975. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1970, X, str. 231–234.

³⁶² Esad Peco: Prilog bibliografiji radova iz školstva i prosvjete u SR BiH od 1975. do 1981. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1982, XV, str. 149–151.

³⁶³ Tomaž Marković: Bibliografija radova iz istorije školstva i prosvjete u Crnoj Gori objavljenih u »Prosvjetnom radu« od 1945. do 1970. god. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Zagreb, 1971, VI, str. 211–214.

³⁶⁴ Rade Delibašić: Bibliografija radova iz istorije školstva i prosvjete u Crnoj Gori objavljenih u »Prosvjetnom radu« i »Vaspitanju i obrazovanju« od 1970. do 1980. godine. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1981, XIV, str. 135–139.

³⁶⁵ Risto Katardžiev: Prilog kon bibliografijata na istorijata na školstvoto i prosvetata na Makedonija od 1946 do 1960 godina. Zbornik za historiju školstva i prosvjete, Zagreb, 1969–1970, V, str. 413–422.

³⁶⁶ Kiro Kamberski: Priloh kon bibliografijata na istorijata na školstvo i prosveta na Makedonija od 1970 do 1978 godina. Zbornik za historiju školstva i prosvjete. Ljubljana, 1979, XII, str. 179–183.

³⁶⁷ Karel Rýdl: Bibliografija del J. L. Maška o jugoslovanskem šolstvu in pedagogiki. Bibliografija del, B. Kádnerja o jugoslovanskem šolstvu in pedagogiki (1918–1940). Šolska kronika: zbornik za zgodovino šolstva. Ljubljana, 1993, XVI, str. 58–60.

V tej publikaciji je uredništvo ustvarilo široko mrežo sodelavcev, ki so obravnavali vsa področja zgodovine šolstva. Zbornik nas je seznanjal s šolsko preteklostjo drugih narodov in narodnosti v Jugoslaviji, Šolska kronika pa se je posvetila predvsem slovenskemu šolstvu. Zaradi razpada skupne države se ni uresničila vizija, ki so jo imeli ustanovitelji publikacije, da bi prispevki v njej pripeljali do zgodovine šolstva in pedagogike v Jugoslaviji.

Povzetek

Leta 1961 je bila pri Zvezi muzejskih društev Jugoslavije ustanovljena sekcija šolsko-pedagoških muzejev. V Jugoslaviji so bili takrat trije šolski muzeji: Slovenski šolski muzej v Ljubljani, Hrvatski šolski muzej v Zagrebu in Pedagoški muzej v Beogradu. Odločili so se izdajati in urejati skupni zbornik, v katerem bi bili prispevki iz zgodovine šolstva. Izhajati je začel leta 1964; več let je izhajal v Zagrebu, nato pa v Ljubljani. Prispevki so bili v vseh jugoslovanskih jezikih, obravnavali so zgodovino šolstva v posameznih republikah, zgodovino posameznih šol, učiteljskih društev, življenjepise pomembnih pedagogov, bibliografije zgodovine šolstev v posameznih republikah ter literaturo iz zgodovine šolstva. Posebna pozornost pa je bila namenjena delovanju jugoslovanskih šolskih muzejev. Od leta 1984 dalje so začele izhajati posebne tematske številke. Po razpadu Jugoslavije leta 1991 je Slovenski šolski muzej začel izdajati revijo Šolska kronika, ki je obravnavala predvsem slovensko šolstvo. Uvedene so bile tudi nekatere nove rubrike, na primer Spomini ter Simpoziji in konference šolskih muzejev, ki so se jih udeleževali sodelavci Slovenskega šolskega muzeja.

Viri in literatura

Viri

Zbornik za historiju školstva i prosvjete 1964–1982.

Zbornik za povijest školstva i prosvjete – za zgodovino šolstva – za istoriju školstva i prosvete 1983–1990.

Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete – za povijest školstva i prosvjete 1991.

Zbornik za zgodovino šolstva – Šolska kronika 1992–2007.

Šolska kronika: revija za zgodovino šolstva in vzgoje 2008–2016.

Zusammenfassung
Zum fünfzigsten Jahrgang
Tatjana Hojan

Im Jahr 1961 wurde beim Bund der Museumsverbände Jugoslawiens die Sektion für pädagogische Museen gegründet. In Jugoslawien gab es damals drei Schulmuseen: das Slowenische Schulmuseum in Ljubljana, das Kroatische Schulmuseum in Zagreb und das Pädagogische Museum in Beograd. Diese drei Museen beschlossen ein gemeinsames Sammelband mit Beiträgen zur Geschichte des Schulwesens herauszugeben. Der Sammelband wurde erstmals 1964 veröffentlicht; die ersten Jahre in Zagreb, später in Ljubljana. Die Beiträge waren in allen jugoslawischen Sprachen und behandelten die Geschichte des Schulwesens in einzelnen Republiken, die Geschichte der einzelnen Schulen, Lehrerverbände, Lebensläufe von wichtigen Pädagogen, die Bibliographie der Geschichte des Schulwesens in einzelnen Republiken und die Literatur der Geschichte des Schulwesens. Besondere Aufmerksamkeit wurde der Tätigkeit der jugoslawischen Schulmuseen gewidmet. Seit 1984 erscheinen thematische Ausgaben. Nach dem Zusammenbruch Jugoslawiens im Jahr 1991 begann das Slowenische Schulmuseum die Zeitschrift Schulchronik herauszugeben, die vor allem das slowenische Schulwesen behandelte. Neue Rubriken wurden eingeführt, wie z. B. Erinnerungen, Symposien und Konferenzen der Schulmuseen.